

Informatie landen-/gebiedenanalyse Uitgebreide analyse

Inleiding

Op 9 juni 2021 heeft een commissiedebat plaatsgevonden naar aanleiding van het rapport van de commissie onderzoek interlandelijke adoptie. Tijdens dit debat is gesproken over de toekomst van interlandelijke adoptie. De Minister voor Rechtsbescherming heeft daarin met de Kamer van gedachten gewisseld over dilemma's die spelen rondom interlandelijke adoptie.¹ Naar aanleiding van het Kamerdebat is bekeken in welke mate deze dilemma's spelen ten aanzien van specifieke landen en/of gebieden.² De Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden (Ca IKA) heeft daartoe een analyse per land opgesteld die bij brief van 11 april 2022 met de Tweede Kamer is gedeeld.³ Het betreft 11 landen waaruit in 2019 en 2020 is geadopteerd.

Middels diezelfde brief heeft de Minister voor Rechtsbescherming de Kamer geïnformeerd over het kabinetsbesluit dat interlandelijke adoptie een mogelijkheid blijft voor kinderen voor wie op dit moment in het land van herkomst écht niet in toereikende opvang kan worden voorzien. Het uiteindelijke doel is dat landen van herkomst zelf passende opvang (kunnen) gaan bieden, aangezien interlandelijke adoptie niet (meer) wordt gezien als het meest duurzame instrument om het belang van deze kinderen te beschermen. Het interlandelijke adoptiesysteem wordt sterker gereguleerd. Ter uitvoering van dit besluit heeft de Ca IKA beoordeeld of en met welke landen de samenwerkingsrelatie op basis van de huidige inzichten kan worden voortgezet. Een aantal andere landen waaruit in 2019-2020 niet is geadopteerd maar waarmee wel een actieve adoptierelatie bestaat, zijn toegevoegd aan de eerdere analyse. De analyse, beoordeling en de conclusies van de analyse van alle landen, treft u in dit document. Dit document is een bijlage bij de brief die de Minister voor Rechtsbescherming op 2 november 2022 naar de Tweede Kamer heeft verstuurd.

Criteria

De Raad voor strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is door de Minister voor Rechtsbescherming gevraagd te adviseren over de geschiktheid en volledigheid van de criteria en van de bronnen die de Ca IKA heeft gebruikt. Dit advies is op 29 september 2022 uitgebracht. Het advies van de RSJ is als bijlage bijgevoegd. Na verwerking van het advies van de RSJ zijn de volgende criteria vastgesteld door de Minister voor Rechtsbescherming:

- Inwerkingtreding HAV, IVRK en het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, prostitutie en pornografie bij het Verdrag inzake de rechten van het kind.
- Subsidiariteitsbeginsel: Het systeem is niet vraag gestuurd en de vraag komt vanuit het land van herkomst. De focus ligt op onderzoek: de vraag of het land voldoende onderzoek doet of het kind in eigen land bij een ouder, familie, de eigen culturele gemeenschap, in een perspectiefbiedend pleeggezin of adoptiegezin kan opgroeien. Voor alle kinderen zijn alle

¹ *Kamerstukken II 2020/21*, 31 265, nr. 93

² Gemakshalve wordt hierna verwezen naar land, dan wel landen, maar de term dient als landen en/of gebieden te worden gelezen. Dit heeft te maken met de specifieke positie van Taiwan.

³ *Informatie landen-/gebiedenanalyse*, bijlage bij *Kamerstukken II 2021/22*, 31265, nr. 103.

mogelijkheden voor opvang op dezelfde wijze onderzocht. Uit de statistieken blijkt dat landen binnenlandse opvang prioriteit geven ten opzichte van interlandelijke adoptie. Interlandelijke adoptie wordt alleen als uiterste maatregel ingezet. Een binnenlandse adoptie of permanente pleegzorgplaatsing heeft de voorkeur boven interlandelijke adoptie en moet als mogelijkheid daadwerkelijk zijn onderzocht.

- Maatschappelijke aspecten: welke maatschappelijke thema's zijn van invloed op de adoptieketen. Denk hierbij aan: armoede, positie minderheidsgroepen/ongehuwde of alleenstaande moeders, 'volle' adoptie⁴, geboorteregistratie, post-humanitaire ramp.
- Het jeugdbeschermingsstelsel waarbij bekeken wordt of het betreffende land in het jeugdbeschermingsstelsel datgene doet om kinderen te beschermen dat van dat land redelijkerwijs verwacht kan worden. Er is gekeken naar:
 - a. preventie: de mate waarin ouders hulp en ondersteuning krijgen om scheiding van kind en ouders te voorkomen;
 - b. kwaliteit: de mate waarin het stelsel voorziet in voor het kind adequate bescherming; en
 - c. ontwikkeling: de inspanningen die het land pleegt om het jeugdbeschermingsstelsel te verbeteren.
- Het verloop van de procedures waarbij is gekeken naar:
 - a. Afstand: de afstandsprocedure waarbij bekeken is of er een betrouwbare afstandsverklaring is, of biologische ouders na gezagsbeëindiging nog worden benaderd voor een verklaring en of er wel/niet veelal sprake is van vondelingen waarbij de omstandigheden van de afstand niet kunnen worden ingeschat. De rechtsbescherming van ouders en kind moet goed gewaarborgd zijn;
 - b. toetsing: de wijze waarop toetsing van adoptieprocedures plaatsvindt, waarbij van belang is of procedures inzichtelijk zijn en of er beoordeling plaatsvindt door bijvoorbeeld een onafhankelijke rechter⁵ en er sprake is van overheidsbemoedening. Private adopties zijn niet toegestaan. Evaluatief onderzoek naar het verloop van de adoptieprocedures en de adoptierelatie is mogelijk. Hier vindt open en transparante communicatie over plaats met het land van herkomst.
 - c. afstammingsinformatie: de mogelijkheden die een kind in het land van herkomst heeft om afstammingsinformatie te verkrijgen waarbij gekeken wordt naar de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van informatie.
 - d. Transparantie en overheidsbemoedening: is de procedure transparant en heeft er overheidsbemoedening plaatsgevonden. Is bij het opstellen van het dossier onafhankelijk, ervaren en gekwalificeerd personeel betrokken.
- Risico's op corruptie in het land waarbij gebruik is gemaakt van de Transparency Corruption Index 2020. De score van de Transparency Corruption Index loopt van 0 (veel corruptie) tot 100 (weinig corruptie).⁶ De score is **niet** specifiek gericht op de adoptieketen. Bij landen waar in zijn algemeenheid meer corruptie voorkomt, is in de adoptieketen meer alertheid geboden. Daarnaast kunnen, indien gewenst, andere indexen geraadpleegd worden. Denk hierbij aan Rule of Law, the Global Economy, control of corruption by country.
- Gemiddelde kosten / aantallen adopties

Aan de hand van deze criteria heeft de Ca IKA de landenanalyse van de 16 actieve landen (her)beoordeeld en per land een afweging gemaakt om de adoptierelatie voort te zetten, af te bouwen dan wel in afwachting van nader onderzoek tijdelijk op te schorten.

Toelichting

Bronnen

⁴ In deze analyse wordt verder gesproken over sterke adoptie, de meer gangbare term.

⁵ Het HAV schrijft niet voor dat er een rechtbank betrokken moet zijn bij de procedure. Ook een administratieve procedure voldoet aan de bepalingen van het HAV.

⁶ De Transparency Corruption Index 2020 (www.transparency.org) meet het niveau van corruptie zoals waargenomen door experts en zakenmensen. Ter vergelijking: Nederland scoort 82/100 en staat 8^e op de lijst van 180.

In de analyse is informatie uit werkbezoeken van de Ca IKA naar deze landen verwerkt. Het verslag van een werkbezoek wordt altijd met het land van herkomst besproken. Bij de analyse is verder gebruik gemaakt van de landeninformatie van The International Social Service (ISS). ISS betreft in de landeninformatie ook de rapportages van het VN kinderrechtencomité. Verder zijn gebruikt: factsheets zoals die beschikbaar zijn bij de Ca IKA, informatie vanuit vergunninghouders en in een enkel geval andere websites. De vergunninghouders zijn niet betrokken geweest bij het formuleren van de criteria en de conclusies. Landen van herkomst is om een reactie gevraagd op de landenanalyse van 11 april 2022. Enkele landen hebben hierop gereageerd, die reacties zijn zo nodig verwerkt in deze landenanalyse.⁷ Landen van herkomst hebben soms andere opvattingen ten aanzien van de criteria uit deze analyse. De Ca IKA heeft dit type opmerkingen niet verwerkt.

Kosten

Bij de kosten gaat het om een indicatie van de kosten van zowel bemiddeling aan Nederlandse zijde als in het land van herkomst voor een adoptieprocedure. De opbouw van de kosten is per land dermate verschillend. Daarnaast neemt de overheid in het ene land meer kosten voor haar rekening bij dan in het andere. De Ca IKA heeft daarom de kosten niet onderling vergeleken.

Aantal geadopteerde kinderen

De Ca IKA heeft het aantal kinderen dat de afgelopen jaren uit bepaalde landen is geadopteerd, in de beoordeling betrokken. Wanneer er slechts incidenteel adopties worden gerealiseerd, kan de vraag gesteld worden of er nog behoefte is in het land van herkomst aan opvang van de kinderen in Nederland. Het ligt voor de hand dat, met de oprichting van één centrale bemiddelingsorganisatie, de samenwerkingsrelatie vooral zal worden voortgezet met landen waar de vraag van het land van herkomst evident is. Dat doet recht aan de 'reversed flow-benadering'⁸ zoals benoemd door de RSJ. Bovendien is het voor de Ca IKA lastiger om een compleet beeld te verkrijgen wanneer er weinig kinderen worden geadopteerd uit een bepaald land. Dit maakt dat de Ca IKA zich onvoldoende beeld kan vormen over de kwaliteit van de procedures. In die afweging heeft de Ca IKA geoordeeld dat als er in de periode 2017-2021 10 of minder kinderen zijn geadopteerd, het om bovengenoemde redenen niet wenselijk is om de adoptierelatie voort te zetten.

Risico op corruptie

Bij het risico op corruptie is ook gekeken naar de WJP Rule of Law Index en de Control of Corruption van The Global Economy.com. Deze indexen bleken ten aanzien van de betreffende landen van herkomst minder onderscheidend dan de Transparency Corruption Index en zijn daarom in deze analyse niet opgenomen.

Selectie

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de beoordeling door de Ca IKA.

⁷ Onderhavige versie is niet voorgelegd aan de landen van herkomst. Wel is er contact geweest met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de buitenlandse posten van de landen waarmee de adoptierelatie zal worden afgebouwd.

⁸ Reversed flow benadering: In het kort wordt onder *reversed flow* verstaan dat in lijn met de uitgangspunten van het HAV alleen wordt gereageerd op een verzoek van de overheid van het land van herkomst tot mogelijke opvang van het kind in Nederland. Dit betekent dat Nederland in de toekomst niet op zoek gaat naar kinderen in landen van herkomst en continu alert is op prikkels in het systeem die deze werkwijze ondergraven (p. 4 advies RSJ).

Relatie voortzetten	Relatie afbouwen⁹	Nader overleg met land van herkomst¹⁰
Thailand	China	Bulgarije
Filipijnen	Verenigde Staten	Portugal
Taiwan	Burkina Faso	
Zuid-Afrika	Haïti	
Lesotho	Colombia	
Hongarije	Peru	
	Slowakije	
	Tsjechië	

⁹ Een afbouw van de adoptierelatie betekent dat met deze landen van herkomst wordt besproken hoe in ieder geval de lopende adoptieprocedures vervolgd kunnen worden. Nieuwe ouderprofielen worden niet meer naar het land van herkomst toegestuurd. Vanwege de veiligheidssituatie worden de aanwezige ouderprofielen uit Haïti teruggehaald.

¹⁰ De adoptierelatie met deze landen wordt opgeschort in ieder geval totdat een werkbezoek van de Ca IKA heeft plaatsgevonden. Het beeld dat is ontstaan uit de landenanalyse dient gecompliceerd te worden middels een werkbezoek.

INHOUDSOPGAVE ANALYSE

Adoptierelatie voortzetten	6
Thailand	6
De Filipijnen	9
Taiwan	11
Zuid-Afrika	13
Lesotho	15
Hongarije	17
Adoptierelatie afbouwen	20
China	20
Verenigde Staten	23
Burkina Faso	23
Haïti	28
Colombia	30
Peru	32
Slowakije	34
Tsjechië	37
Nader onderzoek	39
Bulgarije	39
Portugal	42

Adoptierelatie voortzetten

Thailand

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2020	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2004 IVRK: 1992 Facultatief Protocol: 2006	2017: 13 2018: 14 2019: 13 2020: 2 2021: 17	Nationaal: niet bekend Interlandelijk: 114	€16.000	Score 36 van 100 Op 104 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Hoewel het niet wettelijk vastgelegd is, wordt het subsidiariteitsbeginsel toegepast in Thailand. Er wordt eerst onderzocht of het kind binnen familie of binnen eigen district geplaatst kan worden. Als dat niet kan dan wordt gezocht naar adoptie binnen Thailand. Als daar geen mogelijkheden toe zijn dan mag er een internationaal gezin gezocht worden voor het betreffende kind.

Maatschappelijke aspecten

De Thaise bevolking is over het algemeen niet snel geneigd een kind op te nemen waarmee geen familierelatie is. Culturele aspecten spelen daarbij een rol. Als een kind zonder familierelatie na opnemings in een gezin ontspoord, wordt de oorzaak snel gezien als het ontbreken van een genetische verbinding met de adoptiefouders en de schuld ligt dan bij de biologische ouders. Een belaste achtergrond van de biologisch ouders zoals criminaliteit of drugs, is een belemmering voor binnenlandse adoptie.

Het Child Adoption Centre (CAC) (de Thaise Ca) en de Thaise vergunninghouder HOLT organiseren bijeenkomsten om het aantal Thaise adoptiefouders te vergroten. Echter, deze bijeenkomsten leveren niet direct veel aspirant-adoptiefouders op. De Thaise bevolking en overheid zien interlandelijke adoptie als een positief fenomeen. Kinderen opvangen in gezinsverband geniet altijd de voorkeur boven opgroeien in een instelling. Er is sprake van sterke adoptie in Thailand.

Jeugdbeschermingsstelsel

Belangrijkste factoren voor de plaatsing van kinderen in tehuizen zijn verlaten, armoede, onvermogen van ouders om voor het kind te zorgen en gevangenisstraf van de ouders. De terughoudendheid bij het zorgen voor het kind van een onbekende, maakt dat er weinig pleeggezinnen zijn. De meeste kinderen worden in hun eigen familie opgevangen middels 'informal kinship care'. In tehuizen zitten veel kinderen met special needs, waaronder kinderen met HIV en niet nader gespecificeerde of gediagnosticeerde gedragsproblemen.

Sinds 2000 heeft Thailand aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het ontwikkelen van alternatieve zorg voor kinderen. Hulpverlening is echter vaak op landelijk of provinciaal niveau geregeld, waardoor kinderen die in meer afgelegen gebieden wonen hier nauwelijks aanspraak op kunnen maken. Zowel UNICEF als Save the Children zijn actief om het jeugdbeschermingsstelsel te verbeteren. UNICEF spant zich in om hulp in te zetten in de meer afgelegen gebieden. UNICEF geeft voorlichting over opvoeding en heeft een meldpunt opgericht voor het melden van kindermishandeling. Save the Children heeft een viertal kindbeschermingsprogramma's gericht op het weren van kinderhandel, ondersteuning van migranten kinderen en asielzoekers en verbetering van het jeugdstelsel. Verschillende overheidsinstanties (waaronder het Department of Social Development and Welfare (DSDW)) en NGO's helpen kinderen in alternatieve zorg of die het risico lopen daarin terecht te komen. De eerste prioriteit is het verlenen van hulp aan kinderen en gezinnen binnen de eigen gemeenschap, waaronder counseling en financiële hulp die het kind in staat stelt binnen de familie te blijven wonen.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Wanneer een kind vanuit een buitenechtelijke relatie wordt geboren, wordt er vaak afstand gedaan. Als ouders afstand willen doen van hun kind dan kunnen ze hiervoor terecht bij het Department of Children and Youth (DCY), bij een kindertehuis of bij het Thaise adoptiebureau. Maatschappelijk werkers bieden counseling aan ouders die afstand willen doen van hun kind. Er wordt gedurende deze counseling besproken welke mogelijkheden er zijn waarbij altijd eerst gekeken wordt of ouders niet alsnog, met ondersteuning, zelf voor hun kind kunnen gaan zorgen. Als hier geen mogelijkheden zijn dan kan er gekozen worden uit 2 opties, te weten tijdelijk of definitief afstand doen. In het eerste geval is adoptie geen optie. In het tweede geval wordt, na counseling, overgegaan tot het tekenen van definitieve afstand van het kind. Gedurende de counseling worden de consequenties van het afstand doen uitvoerig besproken. Dit maakt dat de biologische ouders goed op de hoogte zijn van wat zij doen. Het kan voorkomen dat de Directeur Generaal (DG) van DCY nog nader onderzoek gelast als onvoldoende blijkt dat er voldoende counseling is geboden en mogelijkheden onderzocht zijn. Echter, dit komt zeer sporadisch voor. Voor wat betreft vondelingen wordt aangegeven dat de politie allereerst onderzoek doet in de omgeving van de vindplaats van het kind. De politie stelt hierover een rapport op en overhandigt dat aan DCY. Vervolgens onderzoekt DCY nader door onder andere advertenties te plaatsen in de kranten en zelf onderzoek te doen in de betreffende dorpen/regio. Hiervan wordt een verslag opgemaakt dat wordt voorgelegd aan de DG van DCY. De DG besluit uiteindelijk over de adoptabiliteit van het kind.

Toetsing en overheidsbemoeienis

De juridische gronden van het afstand doen worden altijd gecheckt bij een 'legal council' in de betreffende regio. De uiteindelijke afstand wordt altijd weer voorgelegd bij DCY. Het CAC valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministry of Social Development and Human Security, Department of Children and Youth. Het CAC heeft een centrale positie binnen de adoptie-infrastructuur in Thailand. Het CAC heeft zicht op de gehele adoptieprocedure en heeft een belangrijke rol op essentiële punten binnen de adoptieprocedure. Het CAC is een goed georganiseerde organisatie. Over het algemeen kan gesteld worden dat de adoptieprocedures zuiver en zorgvuldig verlopen. De adoptie-infrastructuur in Thailand is helder. Het personeel van zowel het CAC, het adoptiebureau als de kindertehuizen weten waar de verantwoordelijkheden liggen en zijn goed doordrongen van de uitgangspunten van het Haags Adoptie Verdrag. Procedures worden ook aan de hand van deze uitgangspunten uitgevoerd. Matching vindt plaats door een multidisciplinaire commissie waarna een proefperiode volgt. Pas als die goed verloopt, kan de adoptie voortgang vinden. Uiteindelijk is de CAC verantwoordelijk voor de adoptiebeslissing. De procedure is een administratieve procedure waarbij geen rechtbank aan te pas komt.

Afstammingsinformatie

Het kind heeft toegang tot afstammingsinformatie. Het CAC heeft een post-placement afdeling waar dossiers zorgvuldig bewaard worden. Afstammingsvragen worden door het CAC behandeld. Het CAC acht het van belang dat geadopteerden hun herkomst kunnen achterhalen. Geadopteerden krijgen begeleiding van het CAC bij hun zoektocht naar familie. Adoptief ouders hebben toegang tot het dossier en geadopteerden tussen de 10-18 jaar met toestemming van DCY. Kinderen onder de 10 jaar krijgen alleen informatie met doktersverklaring als er een serieus medisch of mentaal probleem is. De biologische familie kan toegang krijgen met toestemming van DCY. Adoptief ouders krijgen een training om het kind op leeftijds-adequate wijze voor te lichten over zijn herkomst. Ook zijn er specifieke roots-programma's zodat geadopteerde kennis kan nemen van zijn herkomst.

Transparantie

Tijdens het laatste werkbezoek is gesproken over dat de dossiers in Thailand weliswaar zeer volledig zijn maar dat Thailand niet het volledige kinddossier naar Nederland stuurt. Enerzijds is dit om geen onnodige informatie toe te sturen, anderzijds is er een praktisch probleem met betrekking tot de vertalingen die duur en tijdrovend zijn. Afgesproken is dat de dossiers zo compleet mogelijk verstuurd worden en de Ca IKA waar nodig extra informatie opvraagt. De

dossiers worden multidisciplinair opgemaakt door gekwalificeerde professionals. Thailand staat open voor kritische reflectie op het belang van het kind.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Het jeugdbeschermingsstelsel is in ontwikkeling, waarbij gezinnen in afgelegen gebieden nog niet voldoende toegang hebben tot hulpverlening. Er is geïnvesteerd in preventie om ervoor te zorgen dat kinderen zoveel mogelijk binnen de eigen familie kunnen opgroeien. Culturele en maatschappelijke opvattingen zijn vaak reden voor het doen van afstand en zijn een belemmering bij het overbodig maken van interlandelijke adoptie. Pleegouders en nationale adoptieouders zijn moeilijk te vinden, ondanks initiatieven om hier verbetering in te brengen. Daarom is interlandelijke adoptie nog nodig om kinderen in gezinsverband te laten opgroeien buiten de eigen familie. Het subsidiariteitsbeginsel wordt op juiste wijze toegepast in Thailand. Wanneer er afstand wordt gedaan, worden biologisch ouders goed voorgelicht en begeleid. Verschillende opties worden onderzocht waarbij interlandelijke adoptie de laatste optie is. De adoptieprocedure is een administratieve procedure waarbij er dus geen onafhankelijke rechtbank is die de procedure toetst. Over het algemeen kan gesteld worden dat de adoptieprocedures zuiver en zorgvuldig verlopen. De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces. De adoptie-infrastructuur in Thailand is helder. De Ca IKA ziet in bovenstaande redenen om de adoptierelatie voort te zetten.

De Filipijnen

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 1996 IVRK: 1990 Facultatief Protocol: 2002	2017: 11 2018: 9 2019: 6 2020: 4 2021: 4	Nationaal: niet bekend Interlandelijk: 95	€22.000	Score 34 van 100 Op 115 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Het subsidiariteitsbeginsel is in wetgeving vastgelegd. Er wordt eerst gezocht naar biologische familie. Interlandelijke adoptie wordt gezien als een laatste redmiddel. Nationale adoptie wordt gepromoot zodat het kind zijn sociale en culturele identiteit kan behouden. Ook is de overheid bezig om procedures voor nationale adoptie te stroomlijnen zodat kinderen sneller permanent geplaatst kunnen worden. Tot slot spannen de Filipijnen zich in om nationale adoptiefouders te vinden voor broertjes en zusjes (siblings), oudere kinderen en kinderen met forse gezondheidsproblemen of handicaps.

Maatschappelijke aspecten

Er is veel armoede op De Filipijnen. Er is sprake van sterke adoptie bij adopties uit de Filipijnen.

Jeugdbeschermingsstelsel

De Filipijnen heeft een actieve beleidsagenda om armoede te bestrijden, jeugdhulp te ontwikkelen en ouders te ondersteunen. Om verwaarlozing en achterlating te voorkomen heeft het Ministerie 'Department of Social Work and Development' (DSWD) een uitgebreid programma voor kindbescherming ontwikkeld. Dit behelst het beschermen van kinderen, uithuisplaatsing, bieden van therapeutische interventies en het bevorderen van terugplaatsing. Er wordt ook ingezet op gezondheid, opleiding, hulp bij levensonderhoud en werkgelegenheid. Wetgeving, beleid en uitvoeringsprogramma's zijn ontwikkeld om residentiële opvang en gemeenschapsgerichte opvang-settings op te zetten.

Sinds 2012 is het departement bezig om het pleegzorgsysteem te versterken. Van 2017 tot 2019 waren er 2.187 erkende pleegouders goedgekeurd door DSWD, terwijl 2.636 kinderen in pleeggezinnen werden geplaatst. In dezelfde periode nam ook het aantal kinderen in gespecialiseerde residentiële instellingen toe. Er zitten nog steeds veel meer kinderen in residentiële instellingen dan in pleeggezinnen. De kwaliteit van de residentiële instellingen is flink verbeterd.

Er blijven vragen over het toezicht op sommige particuliere residentiële instellingen die onder de radar blijven. Ook blijven er vragen over de middelen die worden toegekend om het pleegzorgsysteem verder uit te breiden. ISS concludeert dat als er voldoende geïnvesteerd wordt, het aantal kinderen in instellingen zal afnemen en een toenemend aantal geplaatst kan worden in pleeggezinnen of gemeenschapsgerichte opvang dat naar internationale standaarden is ingericht.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Wanneer biologische ouders afstand doen van een kind, dient er een 'Deed of Voluntary Commitment (DVC)' te worden ondertekend. Voor de ondertekening worden ouders voorgelicht over hun mogelijkheden om het kind te houden en gebruik te maken van hulp en ondersteuning waarbij ook de optie van tijdelijke opvangregelingen zoals pleegzorg wordt besproken. Als een ouder dan toch afstand wil doen, wordt counseling ingezet. Daarbij wordt op begrijpelijke wijze aandacht besteed aan de gevolgen van afstand, het belang van het verstrekken van relevante informatie over het kind, de mogelijkheid voor binnenlandse en interlandelijke adoptie, de mogelijkheden tot contact wanneer het kind meerderjarig is en het recht om terug te komen op de beslissing om afstand te doen binnen 3 maanden na ondertekening van de DVC. Door de executie van de DVC wordt het ouderlijk gezag beëindigd en wordt het gezag overgedragen aan de staat.

Toetsing en overheidsbemoedening

De adoptieprocedure is met waarborgen omgeven. Verschillende organisaties zijn betrokken waardoor het proces op professionele en gedegen wijze plaatsvindt.

De National Authority of ChildCare (NACC) is aangewezen als Centrale autoriteit voor de interlandelijke adopties. DSWD is de bevoegde autoriteit voor nationale adopties en deze beslist over de adoptabiliteit van het kind. Wanneer verzocht wordt een kind adoptabel te verklaren door DSWD dient het dossier bewijsstukken te bevatten waaruit blijkt wat er gedaan is om de familie van het kind te vinden. DSWD beslist of het kind interlandelijk geadopteerd wordt. NACC heeft mogelijkheden om hieromtrent aanvullende documentatie/informatie te op te vragen. De rechtbank is de bevoegde instantie om het gezag van ouders te beëindigen wanneer er sprake is van verwaarlozing of mishandeling.

Voor de matching wordt uitgebreide rapportage opgemaakt over het kind. Deze rapportage bevat een advies van de maatschappelijk werker over de meest geschikte opvang voor een kind. NACC stuurt 5 tot 10 passende dossiers van aspirant adoptiefouders naar de maatschappelijk werker van het kind. Deze kiest op basis van de specifieke behoeften en achtergrond van het kind 2 best passende families en presenteert deze families aan de Intercountry Adoption Placement Committee (ICPC). Dit comité adviseert dan de best passende familie aan NACC. NACC beoordeelt de afwegingen van ICPC en beslist over het advies. De adoptiebeslissing wordt definitief door uitspraak van de rechtbank in het ontvangende land.

Afstammingsinformatie

Geadopteerde heeft toegang tot afstammingsinformatie. Een aanvraag kan worden ingediend door de meerderjarige geadopteerde met een schriftelijke machtiging van NACC of door de adoptieouders als de geadopteerde nog minderjarig is of onder voogdij staat met bewijs van de noodzaak van de informatie door een arts of psycholoog of in bepaalde gevallen op bevel van de rechter of bevoegde ambtenaar. Biologische familie heeft geen toegang tot informatie over de adoptie zonder de toestemming van de geadopteerde. De geadopteerde en het adoptiegezin krijgen begeleiding bij het proces. Daarnaast wordt er begeleiding geboden aan de biologische ouders en de directe gezinsleden om de verwachtingen te temperen en de verwachte problemen bij het uitvoeren van de zoektocht op te lossen.

Transparantie

De rapportage over een kind wordt opgesteld door bevoegde maatschappelijk werkers. Als het rapport ouder is dan 6 maanden wordt er een update gemaakt. In 2018 is een handleiding voor maatschappelijk werkers geïntroduceerd om de werkwijze te verbeteren. Dossiers zijn volledig en inzichtelijk. De Filipijnen staat open voor kritische reflectie op het belang van het kind.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Er is geïnvesteerd in het jeugdbeschermingsstelsel waarbij er actief gewerkt wordt aan armoedebestrijding, preventie van uithuisplaatsing, terugplaatsing na uithuisplaatsing en de verbetering van de pleegzorg. De verwachting is dat als dit doorzet, kinderen binnen eigen land in gezinsverband of binnen de eigen gemeenschap kunnen worden opgevangen. Het subsidiariteitsbeginsel wordt adequaat toegepast en nationale adoptie wordt gepromoot. De adoptieprocedures zijn op orde en met waarborgen omgeven. Hoewel de Filipijnen niet hoog scoren op de Transparency Corruption Index 2020, zijn er geen signalen dat er in de adoptieketen sprake is van corruptie. De Ca IKA ziet op basis van de positieve punten redenen om de adoptierelatie met De Filipijnen voort te zetten zolang dit nog nodig is. In november 2022 staat er een werkbezoek van de Ca IKA gepland om het beeld van De Filipijnen te actualiseren.

Taiwan

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2020	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
Vanwege het een-Chinabeleid geldt dit niet voor Taiwan.	2017: 20 2018: 16 2019: 14 2020: 17 2021: 5	Er zijn geen recente cijfers bekend over de totale adopties vanuit Taiwan.	€16.000	Score 65 van 100 Op 28 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Taiwan geeft prioriteit aan nationale adoptie boven interlandelijke adoptie, zowel in regelgeving als in de praktijk. De autoriteiten hebben een platform voor adoptie binnen het gebied (hierna: binnenlandse adoptie) ontwikkeld. Als het niet lukt om het kind via dat platform binnenlands te laten adopteren, wordt er een certificaat afgegeven. De Ca IKA checkt het subsidiariteitscertificaat. De autoriteiten zouden actiever kunnen zijn in het promoten van binnenlandse adopties. De Taiwanese adoptiebureaus hebben hierin een actieve rol. In theorie kan de biologische moeder (na de verplichte plaatsingsperiode van het kind op het platform voor binnenlandse adoptie) aangeven dat ze niet wil dat het kind binnenlands geadopteerd wordt en kiezen voor interlandelijke adoptie. In de praktijk komt dit niet of nauwelijks voor. In het verleden was Taiwan ook ontvangend gebied. Het is de Ca IKA onbekend in hoeverre dit nog actueel is. Dit is een aandachtspunt voor een volgend werkbezoek.

Maatschappelijke aspecten

Het Haags adoptieverdrag geldt, vanwege het een-Chinabeleid niet voor Taiwan. De uitgangspunten van het verdrag zijn wel goed geïmplementeerd in eigen wetgeving en de uitvoeringspraktijk van het gebied. Binnenlandse adoptiefouders zijn minder beschikbaar voor kinderen vanaf 3 jaar en voor of kinderen met special needs is weinig tot geen belangstelling in Taiwan. Ook het feit dat afstandsouders een drugsverleden, een verleden van criminaliteit of een mentale aandoening hebben, schrikt adoptiefouders af. Cultuur en economische motieven spelen een rol als het gaat om redenen om een kind niet in Taiwan te plaatsen. Er zijn conservatieve opvattingen waarin de bloedlijn belangrijk is. Vrouwen zijn onafhankelijker geworden, hebben een baan en zijn minder geneigd een kind te hebben, laat staan dat ze bereid zijn een kind van een ander op te voeden. Desondanks heeft Taiwan een hoog aantal binnenlandse adopties. Er is sprake van sterke adoptie in Taiwan.

Jeugdbeschermingsstelsel

De laatste decennia heeft Taiwan een snelle economische groei doorgemaakt waardoor er weinig armoede is. De kinderpopulatie (0 tot 14 jaar) in Taiwan bestaat uit ongeveer 2,8 miljoen kinderen. De belangrijkste reden voor scheiding tussen ouder en kind lijken verschillende soorten misbruik te zijn, waaronder verlaten, fysieke of mentale mishandeling, seksueel misbruik en verwaarlozing. Het gebied heeft onder meer te maken gehad met een groot aantal gevallen van kindermishandeling (meer dan 16.000 gemelde gevallen in 2013), een hoog aantal zelfmoorden en zelfmoordpogingen onder kinderen, staatloze kinderen (vooral kinderen van migrantenmoeders en onbekende vaders), kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd, illegaal weggenomen/vermist kinderen, tienerzwangerschappen en kinderarbeid. Vanwege het grote aantal gevallen van kindermishandeling hebben de autoriteiten 24 uur per dag een gratis hulplijn voor advies opgezet die kinder- en jeugdbeschermingsdiensten aanbiedt. Tevens is er een verplicht meldingsmechanisme, met name voor medisch personeel, maatschappelijk werkers, opvoeders of andere professionals. De autoriteiten van Taiwan hebben verschillende initiatieven en programma's ontwikkeld om scheiding van ouder en kind te voorkomen. Ondanks deze inspanningen benadrukken de NGO's de noodzaak van een alomvattend actieplan voor kinderrechten die de kwaliteit van het jeugdbeschermingsstelsel moet verbeteren. De NGO's benadrukken verder het belang van preventiemaatregelen en verdere promotie van netwerkplaatsing, aangezien het aantal kinderen in tehuizen nog steeds hoog is. De wet kent een bepaalde volgorde voor alternatieve

zorg: eerst wordt gekeken naar 'guardian families', dan naar netwerkplaatsing, dan naar pleeggezinnen en tot slot naar instellingen.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Sociaal culturele opvattingen (ongehuwd moederschap, drugsgebruik, psychiatrische aandoeningen van de moeder of zichtbare handicap bij het kind) zijn vaak redenen om afstand te doen van het kind. Onderzoek naar de motivatie en het beslissingsproces van de afstandsouders maakt deel uit van de adoptieprocedure. Er wordt hulp en begeleiding geboden om ervoor te zorgen dat een kind toch in het eigen gezin of omgeving kan opgroeien. Bij het indienen van een adoptieverzoek bij de rechtbank is een afstandsverklaring vereist.

Adoptiefouders en geadopteerde kunnen overeenkomen dat de adoptie ongedaan wordt gemaakt als dat in het belang van het kind is. Het kind krijgt daarbij een belangenbehartiger aangewezen.

Toetsing en bemoeienis autoriteiten

In de adoptieprocedure zijn kinderrechten goed geborgd. De rechtbankprocedure is grondig. Zowel afstandsouders als de adoptiefouders moeten ter zitting verschijnen. Als de rechter twijfels heeft over de matching, wordt er een zgn. cross match gevraagd waarbij een andere vergunninghouder meekijkt. Er is een apart informatiecentrum (het Child and Juvenile Adoption Information Center) dat tot doel heeft om aan aspirant-adoptiefouders in Taiwan informatie te verstrekken over de procedure van adoptie. De autoriteiten hebben een centrale en toezichthoudende rol in het adoptieproces.

Afstammingsinformatie

Het Child and Juvenile Adoption Information Center heeft de taak dossiers en adoptiegegevens op te slaan en te bewaren, inzage te verlenen in de dossiers aan geadopteerden en hen te begeleiden bij hun zoektocht naar hun roots. Ook de tehuizen ondersteunen bij zoektochten naar roots. In 2019 werd in Taiwan aangegeven dat 78% van de zoektochten succesvol waren. Alleen bij oude en onvolledige dossiers slaagt de zoektocht soms niet.

Transparantie

De procedures zijn inzichtelijk en transparant. De dossiers worden multidisciplinair opgemaakt door gekwalificeerde professionals. Taiwan staat open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Ondanks dat het Haags adoptieverdrag vanwege het een-Chinabeleid niet geldt in Taiwan, heeft het gebied de uitgangspunten van het verdrag goed in eigen wetgeving vastgelegd en geïmplementeerd. Taiwan heeft niet de juridische bevoegdheid om toe te treden tot verdragen. Dit geldt dus ook voor IVRK en het Facultatief Protocol. De Ca IKA heeft, na overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, besloten om het verdragsvereiste minder strikt te interpreteren omdat Taiwan de uitgangspunten van het Haags Adoptieverdrag goed uitvoert. Kinderrechten zijn goed geborgd. De autoriteiten zijn actief om het jeugdstelsel te verbeteren en er is een duidelijke volgorde van alternatieve opvang van kinderen. Er is hulp en ondersteuning om te voorkomen dat kinderen van hun ouders worden gescheiden. Desondanks worden er nog veel kinderen in tehuizen opgevangen. Maatschappelijke en culturele opvattingen zijn een belemmerende factor bij het overbodig maken van interlandelijke adoptie. Interlandelijke adoptie is dan ook nog steeds nodig om kinderen in gezinsverband te kunnen laten opgroeien. Het gebied geeft prioriteit aan nationale adoptie boven interlandelijke adoptie. Er wordt eerst goed gezocht naar binnenlandse mogelijkheden. Biologische ouders worden goed voorgelicht over de adoptieprocedure en de rechtbankprocedure is grondig. De Ca IKA ziet dan ook redenen om de adoptierelatie met Taiwan voort te zetten.

Zuid-Afrika

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2003 IVRK: 1995 Facultatief Protocol: 2003	2017: 25 2018: 11 2019: 16 2020: 6 2021: 15	Nationaal: 834 Interlandelijk: 139	€19.000	Score 44 van 100 Op 69 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Zuid-Afrika geeft adequaat uitvoering aan het subsidiariteitsbeginsel door te onderzoeken of het kind in eigen land in gezinsverband kan opgroeien. Alles is erop gericht om kinderen eerst terug te plaatsen bij het eigen gezin. Als dat niet kan in breder familieverband, als dat niet kan binnen de culturele gemeenschap en als dat niet kan binnen een adoptiegezin in Zuid-Afrika, dan wordt interlandelijke adoptie overwogen.

Maatschappelijke aspecten

Er is veel armoede in Zuid-Afrika. 7 van de 10 kinderen leeft onder de armoedegrens en armoede is vaak een van de hoofdredenen voor de scheiding tussen ouder en kind. Zuid-Afrikaanse adoptieouders staan vaak niet open voor kinderen van ouders met een belaste achtergrond als drugs- of alcoholgebruik. Het aantal achtergelaten kinderen is hoog. Jaarlijks zouden rond de 3500 kinderen levend worden achtergelaten. Een deel wordt veilig achtergelaten bijvoorbeeld bij een politiebureau of (soms na de bevalling) in het ziekenhuis. Een nog hoger aantal kinderen wordt onveilig en anoniem achtergelaten (op een vuilnisbelt, in een veld of vuilnisbak) waardoor zij dood worden aangetroffen (naar schatting zo'n 7000 kinderen). Bij interlandelijke adoptie worden dan ook regelmatig vondelingen of achtergelaten kinderen gezien. Dit geeft aandachtspunten als het gaat om afstand en afstamming. Dat wordt hieronder nader beschreven. Daarnaast geeft het ook aandachtspunten bij de matching vanwege de onvoorspelbaarheid van problematiek/special needs. Aspirant-adoptiefouders worden specifiek gescreend op het omgaan met de onzekerheden die hieruit voortvloeien. Er is sprake van sterke adopties in Zuid-Afrika.

Jeugdbeschermingsstelsel

Er zijn diverse programma's die erop gericht zijn om ouders te ondersteunen en zo scheiding tussen ouder en kind te voorkomen. Hoewel de afgelopen tien jaar het aantal plaatsingen in pleegzorg is toegenomen, is ook het aantal kinderen (met name hiv-geïnfekteerde kinderen) in tehuizen toegenomen en is het pleegzorgsysteem overbelast. De overheid heeft een verbeterplan voor pleegzorg dat onder meer moet leiden tot een effectief en duurzaam beheer van de pleegzorgprogramma's. UNICEF heeft diverse initiatieven ontplooid om de situatie voor gezinnen te verbeteren. Slechts een klein aantal kinderen wordt adoptabel verklaard, mede doordat er een tekort is aan maatschappelijk werkers.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

De afstandsprocedure is zorgvuldig. Ouders krijgen begeleiding en worden gehoord door een onafhankelijke rechtbank. Op de zitting bij de rechtbank wordt de afstand bekrachtigd waarna ouders nog een revocatieperiode van 60 dagen hebben om op de beslissing terug te komen. Naast kinderen die worden afgestaan, betreffen adopties vanuit Zuid-Afrika ook vondelingen/achtergelaten kinderen. De omstandigheden van afstand kunnen in die gevallen moeilijk ingeschat worden. Bij kinderen die (na bevalling of opname) in het ziekenhuis worden achtergelaten, is vaak wel een naam van een ouder bekend. De overheid spant zich bij vondelingen of achterlating wel in om de ouders of familie te achterhalen, bijv. door het plaatsen van advertenties in lokale nieuwsbladen. In sommige gevallen wordt deze gevonden en kan de familie instemmen met adoptie (indien zij het kind zelf niet kunnen opvoeden).

Toetsing en overheidsbemoedienis

De waarborgen voor kind en ouder zijn in wet- en regelgeving vastgelegd en een onafhankelijke rechter toetst of dit adequaat heeft plaatsgevonden. Zuid-Afrika kent een sterk en onafhankelijk rechtssysteem. Er worden in de beschikbare schriftelijke informatie geen zorgen geuit over de betrouwbaarheid van overheidsinstellingen. Tijdens het werkbezoek van de Ca IKA in 2018 is gebleken dat het toezicht op de adoptieketen adequaat is ingeregeld. De overheid heeft een centrale rol in het systeem.

Afstammingsinformatie

Er is een adoptieregister waarin het kind vanaf 18 jaar toegang heeft tot afstammingsgegevens. Ook bij de rechtbank worden de dossiers bewaard. Bij vondelingen is er echter vaak weinig informatie over de herkomst van het kind; wel wordt informatie vastgelegd over de omstandigheden waarin het kind is gevonden en welke pogingen zijn ondernomen diens achtergrond/afstamming te achterhalen.

Transparantie

In dossiers wordt inzichtelijk gemaakt hoe de procedure is verlopen en hoe er bij vondelingen is gezocht naar biologische familie. Het dossier wordt multidisciplinair opgemaakt door gekwalificeerde professionals. Zuid-Afrika staat open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Hoewel Zuid-Afrika investeert in programma's ter preventie van uithuisplaatsing/afstand en verbetering van pleegzorg, biedt het jeugdstelsel nog niet alle kinderen voldoende bescherming. Het aantal achtergelaten kinderen is hoog. Dat heeft onder meer te maken met de grote armoede in het land. Dit maakt dat adoptie vanuit Zuid-Afrika nog nodig is om kinderen veilig in gezinsverband te kunnen laten opgroeien. Zuid-Afrika past het subsidiariteitsbeginsel op adequate wijze toe. Bij achtergelaten kinderen/vondelingen wordt actief gezocht naar de biologische familie. De procedures verlopen zorgvuldig waarbij er een toetsing plaatsvindt door een onafhankelijke rechter. De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces. De Ca IKA ziet redenen om de adoptierelatie voort te zetten met Zuid-Afrika.

Lesotho

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2012 ¹¹ IVRK: 1992 Facultatief Protocol: 2003	2017: 4 2018: 5 2019: 1 2020: 4 2021: 0	Er zijn geen cijfers bekend over de totale adopties vanuit Lesotho.	€ 18.070	Score 41 van 100 Op 83 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Het subsidiariteitsbeginsel wordt adequaat toegepast. Er wordt eerst onderzocht of het kind bij de eigen ouders, familie, in permante pleegzorg kan opgroeien. Wanneer de biologische moeder uit Lesotho in Zuid-Afrika is bevallen en familie heeft in Lesotho dan wordt het kind ondergebracht bij familie in Lesotho. Wanneer alle voorgaande opties niet mogelijk zijn, wordt nationale adoptie overwogen. Er is een toename van nationale adoptie. Lesotho vindt het belangrijk om kinderen zoveel mogelijk in Lesotho te laten opgroeien. Als dat niet lukt, komt het kind in aanmerking voor interlandelijke adoptie. Als er geen binnenlands geschikt gezin is wordt er direct buitenlands gezocht. Dit om ervoor te zorgen dat kinderen die op dat moment vaak al lang in het tehuis zitten zo snel mogelijk een permanent gezin krijgen.

Maatschappelijke aspecten

In Lesotho speelt de praktijk van vondelingen. Dit geeft aandachtspunten als het gaat om afstand en afstamming. Dat wordt hieronder nader beschreven. Daarnaast geeft het ook aandachtspunten bij de matching vanwege de onvoorspelbaarheid van problematiek/special needs. Aspirant adoptiefouders worden specifiek gescreend op het omgaan met de onzekerheden die hieruit voortvloeien. Bij nationale adoptie is er een voorkeur voor oudere meisjes. In Lesotho is er sprake van sterke adoptie. Lesotho stimuleert open adopties hetgeen toekomstig contact tussen het kind en de biologische familie mogelijk maakt. Er is veel armoede en HIV-problematiek in het land.

Jeugdbeschermingsstelsel

Sinds 2011 heeft het land flinke stappen gemaakt om het jeugdbeschermingsstelsel te verbeteren waarbij is ingezet op het versterken van gezinnen en het aanbod van alternatieve opvang voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen. Er is nauwelijks bureaucratie door de korte lijnen en de termijnen zijn kort waardoor het kind snel duidelijkheid heeft over zijn opgroeipectief. Kinderen zijn slachtoffer van AIDS/HIV-problematiek en slechte sociaaleconomische omstandigheden/enorme armoede in het land. Onder een bepaalde inkomensgrens komen gezinnen in aanmerking voor hulp van de overheid. Denk hierbij aan food- en schoolprogramma's. De HIV-situatie van kinderen is verbeterd door de programma's en de medicatie vanuit de overheid. De jeugdbeschermingsketen heeft onvoldoende middelen om kinderen in eigen land in gezinsverband te laten opgroeien. Dit maakt dat het land nog niet in staat is kinderen voldoende bescherming te bieden. In Lesotho zijn/is er onvoldoende middelen/personeel om adoptiedossiers samen te stellen waardoor veel kinderen in het kindertehuis opgroeien die niets meer van hun ouders te verwachten hebben.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

De afstandsprocedure is met waarborg omgeven. Toestemming van ouders is vereist. Indien dat niet mogelijk is omdat ouders zijn overleden, worden nabestaanden om toestemming gevraagd. Uitzonderingsgronden zijn in regelgeving vastgelegd. Ouders die afstand overwegen, worden begeleid door professionals waarbij alle consequenties worden besproken. Ouders hebben 2 maanden de tijd om terug te komen op hun besluit tot afstand. De verklaring tot afstand moet schriftelijk worden vastgelegd. Bij afstand wordt altijd de familie betrokken. De afstandsverklaring

¹¹ Het verdrag geldt niet tussen Lesotho en Duitsland.

wordt gedaan in aanwezigheid van het stamhoofd van de wijk/het district. De omstandigheden van afstand kunnen minder goed ingeschat worden vanwege de vele vondelingen maar Lesotho spant zich erg in om familie te achterhalen. Zo doen ze oproepen via radiokanalen en politieonderzoek. Tot aan de adoptiebeslissing hebben biologische ouders mogelijkheden om bezwaar te maken tegen de adoptie.

Toetsing en overheidsbemoediging

Een kind ter vondeling leggen is strafbaar in Lesotho. Als een kind is achtergelaten, kan het Ministerie beslissingen nemen in het belang van het kind. De biologische familie wordt zoveel mogelijk opgespoord om te bezien of er iemand in de familie is die voor het kind kan zorgen. De biologische familie kan een verklaring afgeven dat ze niet in staat zijn voor het kind te zorgen. Dat wordt meegewogen in de beslissing om tot adoptie over te gaan. Matching van ouders aan kinderen in het kader van binnenlandse en interlandelijke adoptie vindt in Lesotho zelf plaats door de Centrale Autoriteit/Ministerie met inzet van een comité waarin de keuze voor adoptiefouders transparant is. De rechtbank toetst of de toestemming in orde is, of de adoptie in het belang van het kind is, of het kind heeft ingestemd en of er geen betalingen zijn verricht voor de adoptie. De rechtbank vereist onder meer een sociale rapportage van het Ministerie en bewijsstukken van de toestemming. De rechtbank kan voorwaarden verbinden aan de adoptie. De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces.

Afstammingsinformatie

Er is nadruk op het recht op afstammingsinformatie doordat kinderen een levensboek meekrijgen waarin informatie staat over hun herkomst, adoptiefouders hulpaanbod krijgen bij het voorlichten van het kind over zijn herkomst en kinderen en adoptiefouders begeleid kunnen worden bij de zoektocht van het kind naar zijn herkomst. Wanneer er sprake is van vondelingen is er in zijn algemeenheid vaak minder informatie beschikbaar over de herkomst van het kind. Lesotho wil graag een rootsprogramma ontwikkelen.

Transparantie

De procedures zijn inzichtelijk en transparant. Het adoptiedossier wordt opgesteld door gekwalificeerde professionals. Dossiers zijn volledig en duidelijk. Lesotho staat open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. De kindbeschermingswetgeving is op orde. De jeugdbescherming heeft echter onvoldoende middelen om kinderen voldoende te beschermen. Het land kent grote HIV-problematiek en veel armoede, wat de positie van kinderen kwetsbaar maakt. Ondanks inspanningen van de autoriteiten, lukt het nog niet voldoende om kinderen in eigen land in gezinsverband te laten opgroeien. Het ontbreekt aan voldoende middelen. Dit maakt dat adoptie vanuit Lesotho nog nodig is om kinderen veilig in gezinsverband te kunnen laten opgroeien.

Het subsidiariteitsbeginsel wordt adequaat toegepast, er is weinig bureaucratie en de procedures zijn zorgvuldig. Er wordt transparant gewerkt. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. De Ca IKA ziet redenen om de adoptierelatie met Lesotho te continueren. De Ca IKA zal nog een werkbezoek afleggen om het beeld van Lesotho te actualiseren en complementeren.

Hongarije

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2005 IVRK: 1991 Facultatief Protocol: 2003	2017: 24 2018: 24 2019: 27 2020: 12 2021: 13	Nationaal: 650 Interlandelijk: 125	€16.000	Score 44 van 100 Op 69 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Het subsidiariteitsbeginsel is procedureel goed ingericht. Er wordt onderzoek gedaan of het kind in eigen land kan opgroeien, waarbij eerst binnen de eigen familie wordt gekeken naar mogelijkheden. Zolang biologische ouders contact onderhouden met hun kind, kan een kind langdurig in een pleeggezin opgroeien. Pleegzorg is echter doorgaans kortdurend waardoor adoptie een kind meer permanentie biedt. Hongaarse pleeggezinnen willen ook vooral jonge kinderen (baby's) opvangen. Voor oudere kinderen zijn nauwelijks gezinnen beschikbaar. Als een kind adoptabel wordt verklaard, wordt er eerst binnen de eigen provincie bekeken of er geschikte adoptiefouders zijn. Als deze niet beschikbaar zijn, wordt binnen overige provincies gezocht. Recent zijn de drempels voor adoptie verlaagd voor nationale adoptiefouders. Dit heeft tot een lichte stijging van het aantal nationale adopties geleid.

Maatschappelijke aspecten

Nationale adoptie betreft voornamelijk kinderen onder de 3 jaar en bij voorkeur baby's. Voor kinderen met een bijzondere zorgbehoefte, broertjes en zusjes (siblings) en kinderen ouder dan 3, is interlandelijke adoptie een mogelijkheid om in gezinsverband op te groeien. Hongarije geeft aan dat met name Nederlandse adoptiefouders open staan voor deze kinderen in tegenstelling tot adoptiefouders uit andere landen. Er is veel armoede in Hongarije. Er zijn nationaal nauwelijks adoptiefouders beschikbaar voor met name Roma-kinderen vanwege het stigma waar die bevolkingsgroep mee te maken heeft. De Ca IKA ziet uit Hongarije veel matchingsvoorstellen voor meerdere kinderen tegelijk (siblings) waarbij dan ook oudere kinderen (6+) adoptabel zijn. Doordat deze kinderen vaak een belaste achtergrond hebben, is er een grotere kans op zwaardere problematiek; de vraag is gerechtvaardigd of adoptie voor deze kinderen nog in hun hoogste belang is. Hongarije geeft aan dat pogingen om de kinderen nationaal te adopteren niet succesvol zijn gebleken en dat opgroeien in een permanent liefdevol gezin middels adoptie altijd de voorkeur heeft boven een tijdelijk pleeggezin. Er is sprake van sterke adopties in Hongarije.

Jeugdbeschermingsstelsel

De jeugdbeschermingswetgeving van Hongarije is goed op orde. In de praktijk ligt de focus op het preventief voorkomen van scheiding tussen ouders en kind en op terugplaatsing als het kind toch uit huis geplaatst wordt. In eerste instantie is dit binnen het vrijwillig kader. Als de ontwikkeling van kinderen dermate bedreigd wordt dat het onveilig is (bijvoorbeeld mishandeling, misbruik of verwaarlozing) wordt er ingegrepen en verliest de ouder het gezag; in zeer ernstige situaties wordt het kind meteen adoptabel verklaard. Het gezag van ouders kan opgeschort worden als er sprake is van een bedreigde situatie van het kind en het kind in de jeugdzorg terecht komt. Gedurende deze opschorting hebben de ouders een plicht om contact te onderhouden met hun kind. Dit kan minimaal contact zijn door middel van een kaartje of brief; uiteindelijk doel is terugplaatsing bij de ouder. Ouders worden begeleid door instanties in het onderhouden van contact.

Voor wat betreft de Roma problematiek wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken van Hongarije aangegeven dat er programma's zijn opgezet om deze groep te ondersteunen. In ongeveer 300 dorpen worden programma's ingezet om de kinderen niet van hun ouders te laten scheiden. Zo zijn er bijvoorbeeld opvanghuizen voor moeder en kind waar zij ondersteund worden in het opvoeden van hun eigen kinderen. Duidelijk is geworden dat deze groep vaak de weg naar hulp en begeleiding niet weet te vinden of niet begeleid wil worden.

Uitdaging is het tekort aan pleegouders. Ook zijn er programma's opgezet om meer pleegouders en adoptieouders te werven waardoor kinderen Hongarije niet hoeven te verlaten. Pleegouders volgen een verplichte cursus en krijgen een vergoeding. Echter, voor de kinderen met eerdergenoemde problematiek zijn minder Hongaarse families bereid deze kinderen op te vangen. De Hongaarse autoriteiten vinden permanente plaatsing van belang waardoor interlandelijke adoptie voor deze kinderen een goed middel is in tegenstelling tot tijdelijke pleegzorg. Wanneer de opvoeding van een pleegkind moeilijker wordt (bijvoorbeeld in de puberteit), geven pleegouders vaak op, met alle negatieve gevolgen voor het kind van dien.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Wanneer een ouder afstand wil doen, moet er voor afstand getekend worden. Adoptabiliteit kan ook voortkomen uit overlijden van de biologische ouders en uit het feit dat ouders niet goed voor een kind kunnen zorgen. Wanneer het gezag van een ouder is beëindigd en de ouder heeft langer dan een half jaar niets laten horen, kan het kind adoptabel worden en wordt de ouder niet om toestemming gevraagd voor adoptie. Wanneer de ouder contact zoekt, op welke wijze dan ook (telefoon, kaartje etc.), gaat de termijn opnieuw lopen. Hierdoor duurt het soms lang voordat kinderen adoptabel worden. De Voogdijraad neemt het besluit om het kind adoptabel te verklaren na te hebben gecheckt of er (geen) contact is geweest en na advies te hebben gevraagd aan de voogd, de gezinsbegeleider van de kinderbescherming, en de begeleider van de gemeente over de vraag of de ouders vooruitgang hebben laten zien. Ook de biologische ouders en pleegouders worden gehoord. De biologische ouder krijgt de beslissing over de adoptabiliteit op schrift en heeft de mogelijkheid om bezwaar te maken en daarna in beroep te gaan. Beroepsprocedures komen in de praktijk nauwelijks voor. De ouder heeft ook beroepsmogelijkheden bij de beslissing tot gezagsbeëindiging. Na adoptabelverklaring wordt de biologische ouder niet meer ingelicht als de interlandelijke adoptie daadwerkelijk tot stand komt. Als het kind adoptabel is verklaard, wordt het bezoekrecht voor 2 jaar opgeschort. Dan mogen biologische ouders geen contact zoeken met het kind. Adoptabiliteit (en de bijbehorende opschorting van het bezoekrecht) kan verlengd worden met 2 jaar. Wel wordt er voor verlenging bekeken of het kind niet alsnog terug kan naar biologisch ouders.

Toetsing en overheidsbemoediging

De rechtbank is betrokken bij de beslissing het gezag van ouders te beëindigen; vanaf dat moment geldt dat het kind door de Voogdijraad adoptabel kan worden verklaard indien ouders langer dan zes maanden geen contact hebben gezocht (zie hiervoor). In de opvolgende adoptieprocedure komt de rechter in principe niet in beeld. Adoptie is een administratieve handeling. Hongarije geeft aan dat ouders rechtsmiddelen hebben als een administratieve beslissing nadelig is; zij kunnen deze laten toetsen bij de rechtbank. Indien er sprake is van ernstige mishandeling, misbruik of verwaarlozing dan kan de rechtbank het kind direct adoptabel verklaren. In dat geval is er dus wel een rechterlijke uitspraak.

De overheid heeft een grote rol in de procedure. De Hongaarse Centrale autoriteit toetst de adoptabiliteit van het kind. De matching vindt multidisciplinair plaats waarbij 5 best passende gezinnen worden overwogen. De betrokken medewerker van de kinderbescherming heeft hierin een grote rol omdat deze het kind goed kent. Wanneer de match gemaakt is, volgt een proefperiode waarin adoptiefouders het kind in Hongarije verzorgen. Wanneer deze periode goed verloopt, nemen de Voogdijraad, het adoptiebureau en de Centrale Autoriteit in samenspraak de beslissing of de adoptie voortgang mag vinden. De Voogdijraad spreekt de adoptie uit waarna de Centrale autoriteit een certificaat afgeeft.

Afstammingsinformatie

Hoewel er voor een goede matching veel informatie over het kind nodig is, levert Hongarije vanuit privacyoverwegingen beperkte informatie over de achtergrond van ouders. Hierdoor wordt het risico groter dat adoptiefouders te maken krijgen met intergenerationele problematiek die zwaarder is dan vooraf is ingeschat en dit bemoeilijkt het beoordelen van adoptievoorstellen door de Ca IKA. Hongarije heeft aangegeven alle bekende relevante informatie aan te leveren over de biologische en pleegouders, waaronder medische informatie, informatie over mentale gezondheid en sociale omstandigheden.

Het kind heeft in Hongarije mogelijkheden om zijn recht op afstammingsinformatie uit te oefenen.

Transparantie

Het is voorgekomen dat Hongarije vragen van de Ca IKA over een adoptievoorstel als teken van onvoldoende vertrouwen ziet. De Ca IKA moet soms goed doorvragen om antwoord te krijgen. Sinds de invoering van de extra toets (het zgn. matchingsoverleg) stelt de Ca IKA meer vragen over de adoptievoorstellen. In het laatste werkbezoek in 2022 zijn afspraken gemaakt hoe Hongarije en Nederland de samenwerking kunnen verbeteren, zodat Hongarije proactief de benodigde informatie aan kan leveren. Soms is informatie niet meer aan te leveren omdat vragen te ver teruggaan in het verleden. Met Hongarije is het mogelijk om kritisch te spreken over het belang van het kind. De kinderbescherming is betrokken bij het opstellen van het adoptiedossier waarbij er altijd rapportage van onafhankelijke deskundigen voorhanden is.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Het jeugdstelsel biedt ondersteuning aan ouders en is erop gericht om kinderen zoveel mogelijk thuis te laten opgroeien. Er is extra ondersteuning voor minderheidsgroepen, zoals de kwetsbare Romadoelgroep. In de praktijk is pleegzorg vaak een tijdelijke oplossing waardoor adoptie een kind meer permanentie biedt. Zeker voor Roma kinderen, alsook voor bijvoorbeeld siblings met een belaste achtergrond, special need of hogere leeftijd, is interlandelijke adoptie een mogelijkheid om in een gezin op te groeien. Het subsidiariteitsbeginsel wordt adequaat toegepast. Adoptie is een administratieve beslissing, waarbij ouders geïnformeerd worden over de gevolgen alsook de mogelijkheid hebben bij de rechter in beroep te gaan. De procedures zijn in handen van de overheid en er wordt multidisciplinair en professioneel gewerkt. De Ca IKA is kritisch als het gaat om oudere kinderen die worden voorgesteld voor adoptie, mede omdat dit veelal gepaard gaat met een belaste achtergrond. Er wordt dan zwaar getoetst aan het belang van het kind in het licht van de mogelijkheden van adoptiefouders. De Ca IKA vraagt goed door als er minder informatie is over de achtergrond van biologische ouders in verband met mogelijke intergenerationele problematiek. Met Hongarije zijn er voldoende mogelijkheden om het kritische gesprek te voeren over het belang van het kind. De Ca IKA ziet redenen om de adoptierelatie voort te zetten.

Adoptierelatie afbouwen

China

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2018	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2006 IVRK: 1992 Facultatief Protocol: 2002	2017: 25 2018: 28 2019: 26 2020: 0 2021: 0	Nationaal: 15000 Interlandelijk: 1685	€22.000 (inclusief reis)	Score 42 van 100 Op 78 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Adoptie vanuit China betreft alleen vondelingen. China spant zich in om de biologische familie op te sporen. Wanneer dat niet lukt, wordt onderzocht of het kind in eigen land geadopteerd kan worden. Het aantal binnenlandse adopties is de laatste jaren toegenomen. Het provinciebestuur meldt het kind pas aan bij het China Center for Children's Welfare and Adoption (CCCWA) als voldoende is onderzocht of het kind in eigen land geadopteerd kan worden.

Maatschappelijke aspecten

Tot een aantal jaar geleden was de eenkindpolitiek de hoofdreden voor het doen van afstand, waarbij vanwege culturele motieven met name meisjes werden afgestaan. Inmiddels is de eenkindpolitiek versoepeld (gezinnen mogen 2 of 3 kinderen hebben) en is de waardering voor meisjes in de Chinese maatschappij de laatste tijd gestegen. De naar Nederland geadopteerde kinderen zijn tegenwoordig overwegend jongens (meer dan 80%). Waarschijnlijk zijn op dit moment de special needs de voornaamste reden voor ouders om afstand te doen van hun kinderen. De acceptatie van een kind met een special need, met name op het platteland, is niet groot. Dit leidt tot sociale druk op de biologische ouders. Daarnaast hebben veel ouders beperkte toegang tot medische voorzieningen of zorgverzekeringen. Voorheen stonden Chinese adoptieouders voornamelijk open voor jonge en gezonde kinderen. Sommige adoptiefouders staan nu ook open voor een ouder kindje of een kindje met een licht operabele special need. De praktijk van vondelingen geeft aandachtspunten als het gaat om afstand en afstamming. Dat wordt hieronder nader beschreven. Daarnaast geeft het ook aandachtspunten bij de matching vanwege de onvoorspelbaarheid van problematiek/special needs. Aspirant adoptiefouders worden specifiek gescreend op het omgaan met de onzekerheden die hieruit voortvloeien. Bij nationale adoptie is er een voorkeur voor oudere meisjes. Sinds de COVID-19 pandemie hebben er geen adopties meer plaatsgevonden. Ook de kinderen die al gematcht zijn aan Nederlandse adoptiefouders zijn nog niet overgekomen. Er is sprake van sterke adopties in China.

Jeugdbeschermingsstelsel

In 2012 heeft het Kinderrechtencomité zijn zorg uitgesproken over het gezinsbeleid en de manier waarop kinderen van ouders werden gescheiden. Gezinnen moesten beter ondersteund worden om scheiding van ouder en kind te voorkomen.

China zorgt steeds beter voor kinderen in het jeugdbeschermingsstelsel. Er is een steeds uitgebreider systeem van pleegzorg ontwikkeld, waarbij deze pleegzorg vaak gerelateerd is aan en onder toezicht staat van kindertehuizen.

Daarnaast heeft China operatieprogramma's op medisch gebied opgezet, bijvoorbeeld voor schisis- of hartoperaties. Deze worden ingezet zowel voor kinderen die in tehuizen leven als voor kinderen die bij hun biologische ouders wonen. Hierdoor kan worden voorkomen dat ouders afstand doen van hun kinderen. Voor de kinderen in tehuizen met een dergelijke special need scheidt dit veel meer mogelijkheden om lokaal te worden geadopteerd.

Verbetering van het stelsel gaat door en de komende jaren zal dat nog meer effect resulteren. De verwachting van betrokken instanties is dat interlandelijke adoptie uit China op middellange termijn niet meer nodig zal zijn.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Hoewel de afstandsprocedure wanneer ouders afstand doen met waarborgen is omgeven, komen kinderen waarbij de ouders formeel afstand doen niet in aanmerking voor interlandelijke adoptie. Deze kinderen worden nationaal geadopteerd. Kinderen die voor interlandelijke adoptie in aanmerking komen zijn alleen vondelingen, vaak tussen de 1 en 3 jaar oud en/of gehandicapt. Vondelingenproblematiek brengt met zich mee dat de omstandigheden van de afstand niet goed ingeschat kunnen worden.

Een adoptie kan ongedaan worden gemaakt in het geval dat de adoptiefouder en degene die het kind geplaatst heeft, dit overeen zijn gekomen. Een kind van 10 jaar en ouder moet ook toestemming geven.

Toetsing en overheidsbemoediging

Er is geen onafhankelijke rechtbank in China die de adoptie toetst. De adoptie is een administratieve procedure. De CCCWA heeft een centrale rol in de procedure en de uiteindelijke beslissing wordt genomen door het provinciebestuur van de regio waar het kind verblijft. In 2015 is met China besproken dat de dossiers onvoldoende actueel waren. Inmiddels heeft CCCWA een aparte afdeling die aanvullende medische en/of ontwikkelingsvragen onderzoekt die door de vergunninghouders over de kinderen worden gesteld zodat de vergunninghouders een goed beeld kunnen krijgen van de medische - en ontwikkelingssituatie van een kind.

China hanteert een computersysteem waarin kinderen met special needs door CCCWA ter adoptie worden voorgesteld. Bemiddelende instanties hebben vervolgens 72 uur de tijd om de rapportage over de kinderen te beoordelen en te bezien of zij daar passende ouders voor hebben. Zij spreken dan een intentie tot matching uit. Daarna is er mogelijkheid om uitvoerig te matchen of extra onderzoek te laten doen.

Afstammingsinformatie

De CCCWA bewaart de adoptiedossiers permanent. De geadopteerde kan vanaf 18 jaar zelfstandig toegang krijgen tot het dossier. Tot 18 jaar zal hij zich moeten laten bijstaan door adoptiefouders en verloopt de aanvraag via de vergunninghouder. Als adoptiefouder en degene die het kind ter adoptie heeft aangemeld hebben aangegeven dat de gegevens geheim moeten blijven, wordt dit gerespecteerd en blijft het dossier gesloten. In geval van een vondeling in China, levert de verantwoordelijke van het kindertehuis een rapport over de omstandigheden van achterlating en een verklaring van de mislukte zoekpogingen naar de biologische ouders van het kind.

Tijdens het werkbezoek is gesproken over de mogelijkheden voor adoptiefouders en geadopteerde kinderen om zelfstandig naar het tehuis terug te gaan om contact te leggen en eventueel naar de biologische ouders op zoek te gaan. Adoptiefouders kunnen via Bridge of Love, onderdeel van CCCWA, contacten leggen. Deze organisatie zorgt dan voor de verbinding met tehuizen. Het zoeken naar biologische ouders is niet toegestaan. De overweging is dat de politie hier al naar heeft gezocht toen de kinderen werden gevonden. Wanneer er sprake is van vondelingen is er vaak minder informatie beschikbaar over de herkomst van het kind.

Transparantie

Het RSJ rapport in 2016 gaf aan dat adopties uit China gestopt zouden moeten worden omdat er geen controle of toezicht mogelijk is. De Ca IKA zou geen vragen mogen stellen en de vergunninghouders zouden geen contact mogen hebben met de kindertehuizen.

Vergunninghouders herkennen dit in 2018 als iets uit het verleden. CCCWA staat volgens vergunninghouders open voor vragen over de dossiers van de kinderen. Met contacten binnen CCCWA kan zowel over operationele als beleidsmatige zaken gesproken worden. Ook contacten met tehuizen zijn mogelijk, die waardevolle informatie en inzichten geven over de praktijk en het beleid ten aanzien van de opvang en adoptie van kinderen in China. Hoewel CCCWA tegenwoordig open staat voor vragen over kinddossiers en direct contact met kindertehuizen toestaat, heeft de Ca IKA de ervaring dat het in China moeilijk is om na te gaan hoe de procedures aldaar zijn verlopen.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Het aantal nationale adopties neemt toe en China spant zich in om het jeugdbeschermingsstelsel te verbeteren zodat afstand kan worden voorkomen. Ook het systeem van pleegzorg wordt uitgebreid. China bekijkt eerst of de kinderen nationaal geadopteerd kunnen worden. De Ca IKA ziet in China een aantal kwetsbaarheden. In 2016 heeft de RSJ al gewezen op het gebrek aan toezicht en controle. Ook in het heden ervaart de Ca IKA dat het in China moeilijk is om na te gaan hoe procedures zijn verlopen. Als adoptiefouder en degene die het kind ter adoptie heeft aangemeld hebben aangegeven dat de gegevens geheim moeten blijven, wordt dit gerespecteerd en blijft het dossier gesloten. Het op latere leeftijd zoeken naar biologische ouders is niet toegestaan vanuit de redenering dat de politie al gezocht heeft naar familie toen de kinderen werden gevonden. Er is geen onafhankelijke rechtbank in China die de adoptie toetst. De adoptie is een administratieve procedure. Dit alles is extra kwetsbaar in het geval van vondelingen, juist omdat de omstandigheden rond de afstand al moeilijker zijn na te gaan. In die kwetsbaarheden ziet de Ca IKA redenen om de adoptierelatie af te bouwen. Los van deze kwetsbaarheden, ziet de CA IKA redenen om de adoptierelatie af te bouwen nu China ook positieve ontwikkelingen doormaakt in het opvangen van kinderen in eigen land.

Verenigde Staten

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2020	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2007 IVRK: ondertekend 1995, niet geratificeerd Facultatief Protocol: 2002	2017: 21 2018: 23 2019: 16 2020: 12 2021: 16	Nationaal: niet bekend Interlandelijk: 42 Interlandelijke adoptie naar VS: 1622	€71.000	Score 67 van 100 Op 25 ^e plaats van 180

Opmerking vooraf

Om een beeld te schetsen van het speelveld waarbinnen adopties in de VS plaatsvinden is het belangrijk te onderscheiden dat er sprake is van een publiek stelsel en een privaat stelsel. Als kinderen in het publieke jeugdstelsel belanden dan is de prognose op een permanente gezinsplaatsing voor een aantal kinderen ongunstig. Zeker naarmate ze op een latere leeftijd in het stelsel terechtkomen. Wisselingen in opvoedomgeving zijn voor die kinderen vaak het gevolg. Voor jongere kinderen blijkt het in de regel vaak wel mogelijk om in permanente opvang te voorzien. Wanneer biologische ouders bewust kiezen voor (interlandelijke) adoptie worden de kinderen vaak via het private systeem geadopteerd. Deze kinderen belanden in beginsel niet in het publieke jeugdzorgstelsel.

Subsidiariteitsbeginsel

Binnen het private systeem wordt beperkt invulling gegeven aan het subsidiariteitsbeginsel. Biologische ouders hebben een hoge mate van invloed op waar het kind geplaatst wordt. In de begeleiding van de biologisch ouder(s) wordt op meerdere momenten bekeken welke opties er zijn. Hoewel de biologisch ouder eerst de keuze wordt voorgelegd om het kind nationaal ter adoptie aan te bieden, kan de ouder er ook direct voor kiezen dat interlandelijke adoptie de voorkeur heeft. Als de ouder kiest voor interlandelijke adoptie wordt er niet meer actief gezocht naar nationale adoptiefouders.

De VS geven hierover het volgende aan: *'implementatierichtlijnen in de VS schrijven voor dat bevoegde instanties redelijke inspanningen moeten leveren om actief te werven en te zoeken naar potentiële adoptieouders in de Verenigde Staten. Als zij ondanks dergelijke inspanningen niet in staat zijn het kind op tijd voor adoptie in de Verenigde Staten af te staan, kan het kind worden geplaatst bij een gezin buiten de Verenigde Staten wanneer is vastgesteld dat dit in het beste belang van het kind is. Hoewel wetgeving in sommige Staten biologische ouders toestaat adoptieouders te kiezen, is dit op zich niet in strijd met het verdrag. De Amerikaanse State Court neemt de uiteindelijke beslissing en beslist in het belang van het kind. De wens van biologische ouders is slechts één variabele die wordt getoetst door de rechtbank bij de weging van de belangen van het kind. De rechtbank moet alle factoren afwegen en terdege rekening houden met de mogelijkheden voor binnenlandse plaatsing bij het bepalen van de belangen van het kind. De bevoegde instanties moeten aantonen dat er voldoende redelijke inspanningen zijn gedaan om het kind in eigen land te plaatsen.'*

Maatschappelijke aspecten

Verreweg de meeste kinderen worden nationaal geadopteerd (NB. er zijn bij de Ca IKA geen cijfers bekend). Kinderen die in aanmerking komen voor adoptie naar Nederland zijn voornamelijk kinderen waarvan de ouders kampen met drugsproblematiek, psychiatrische problemen, geweld en gevangenschap. Uit het werkbezoek van de Ca IKA aan de VS in 2021 blijkt dat sommige Amerikaanse adoptiefouders vanwege deze belaste achtergrond problemen verwachten bij nationale adoptie waardoor Amerikaanse adoptiefouders de voorkeur geven aan adoptie uit een ander land. De VS zijn zowel zendend als ontvangend land. Dit staat in algemene zin op gespannen voet met de invulling van het subsidiariteitsbeginsel. De keuze van de biologisch ouder

is zwaarwegend bij het onderzoek naar de mogelijkheden in eigen land. Vanwege de stem van biologisch ouders zijn er meer mogelijkheden tot contact tussen adoptiefouders en kind enerzijds en de biologische familie anderzijds bij interlandelijke adoptie. Voorheen versilde het per staat of er sprake was van een sterke of een zwakke adoptie. In 2020 heeft de VS aangegeven dat interlandelijke adoptie alleen sterke adoptie betreft.

Jeugdbeschermingsstelsel

Het publieke jeugdbeschermingsstelsel staat los van het private stelsel waaruit adoptie naar Nederland voortkomt. Er is preventieve hulp maar de brede toegankelijkheid staat onder druk. De Indien een kind in het publieke systeem terecht komt, is het perspectief op permanente plaatsing voor oudere kinderen ongunstig. Er is steeds meer federale wetgeving om staten te helpen om het aantal kinderen in Foster Care terug te dringen en er lopen programma's om kinderen vanuit de Foster Care te adopteren. Het jeugdbeleid is nog niet effectief voor alle doelgroepen, aldus ISS. De VS geven aan dat de jeugdhulp gericht is op permanentie voor en welzijn van de kinderen. Van de 407.000 kinderen in Foster Care wordt 50% teruggeplaatst bij hun ouders. 41% wordt geadopteerd (meestal binnen het eigen netwerk) of onder voogdij geplaatst. 9% groeit zodanig zelfstandig op dat ze de keuze maken ofwel zelfstandig te leven ofwel terug te gaan naar familie. De nazorg bij adoptie is goed geregeld en er zijn verschillende hulpvormen beschikbaar, aldus de VS.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

De afstandsprocedure is inzichtelijk. Ouders worden professioneel begeleid bij hun beslissing om afstand te doen en alle alternatieven worden besproken. De biologisch ouders kiezen de adoptiefouders waardoor er meer mogelijkheden zijn voor contact tussen biologisch ouder en kind (open adoptie). Wel gaat het veelal om pasgeboren kinderen. Het komt voor dat er voor de geboorte al contact is met aspirant adoptiefouders (onder supervisie). Kort na de geboorte leggen biologische ouders een afstandsverklaring af. Het kind wordt dan al snel bij aspirant adoptiefouders geplaatst, waarna een proefperiode volgt.

Toetsing en overheidsbemoedienis

In de procedure zitten diverse toetsingsmomenten en mogelijkheden om op de afstand terug te komen. Voorafgaand aan de definitieve adoptie wordt het kind in het kader van een proefperiode door adoptiefouders verzorgd. Deze periode wordt gemonitord en beoordeeld in het belang van het kind. De onafhankelijke rechter toetst daarna de adoptieprocedure aan de bepalingen uit het Haags adoptieverdrag. De Centrale Autoriteit in de VS is verantwoordelijk voor de afgifte van een Hague Certificate. Dit certificaat wordt afgegeven als de adoptie is bekrachtigd door de rechter in de VS.

Afstammingsinformatie

Indien de biologische ouder geen toestemming geeft voor bekendmaking van de identiteit, komt de naam van deze ouder niet op de geboorteakte te staan. De naam is wel bekend in het dossier van de Amerikaanse autoriteiten. Er zijn grote verschillen tussen staten voor wat betreft de toegang van geadopteerden tot afstammingsgegevens. Geadopteerden kunnen ondersteuning krijgen vanuit het adoptiebureau, bevoegde autoriteiten of ISS. Sommige geadopteerden schakelen privé-detectives in. Wanneer toestemming van de biologische ouders ontbreekt, kan het verkrijgen van informatie ingewikkeld zijn. Inmiddels zijn de meeste staten bezig met het volledig toegankelijk maken van de adoptiedossiers. Vrijwel alle adopties die thans gerealiseerd worden zijn adopties waarbij het kind mogelijkheden heeft om contact te onderhouden met zijn biologische familie, indien dat voldoende veilig is voor het kind.

Transparantie

In dossiers wordt inzichtelijk gemaakt hoe de procedure is verlopen. De dossiers worden opgemaakt door gekwalificeerde professionals. De VS staan open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

De VS hebben het IVRK wel ondertekend maar niet geratificeerd. Het HAV en het Facultatief Protocol zijn wel in werking getreden. Het subsidiariteitsbeginsel wordt anders ingevuld. De stem van de biologische ouders weegt zwaar in de VS. Dat betekent dat zij grote zeggenschap hebben in de keus voor een adoptiegezin en of hun kind binnenlands of interlandelijk wordt geadopteerd. Een biologisch ouder kan dus kiezen voor de interlandelijke route ondanks dat nationale opvang mogelijk is. Dit past niet in de huidige Nederlandse opvattingen over interlandelijke adoptie en specifiek het subsidiariteitsbeginsel. Immers, interlandelijke adoptie kan volgens de huidige Nederlandse opvattingen alleen nog een mogelijkheid zijn voor die kinderen waarvoor in eigen land niet in passende opvang kan worden voorzien. Het feit dat de VS een zendend én actief ontvangend land is (waarbij in 2020 1622 inkomende adopties zijn gerealiseerd), past niet in dit beeld. Indien er voor de geboorte contact is tussen biologische ouders en adoptiefouders, vindt dit plaats onder supervisie waardoor openlijke druk wordt voorkomen. Een kwetsbaarheid daarbij is dat de biologisch ouder hierdoor toch beïnvloed wordt bij het afgeven van de afstandsverklaring. Het kan zijn dat een ouder zich dan minder vrij voelt om terug te komen op het voornemen tot afstand. De afstandsverklaring wordt kort na de geboorte afgegeven waarna het kind (na goedkeuring door instanties) geplaatst wordt bij aspirant adoptiefouders. Er is een zeer beperkte of geen bedenktperiode zoals we die in Nederland kennen.¹² De biologisch ouder kan weliswaar terugkomen op de afstand maar de drempel is hoger nu aspirant adoptiefouders dan al in een ander land voor het kind zorgen. Procedureel voldoen de VS aan de standaarden die je mag verwachten van een Westers land. Echter, de uitgangspunten zoals die door de VS worden gehanteerd, in het bijzonder voor wat betreft het subsidiariteitsbeginsel, zijn niet meer verenigbaar met de visie die Nederland heeft ten aanzien van interlandelijke adoptie. De Ca IKA ziet in bovenstaande daarom redenen om de adoptierelatie met de VS af te bouwen.

¹² In Nederland wordt een kind eerst drie maanden op een neutrale plek geplaatst voordat de afstand van een ouder definitief wordt. In die drie maanden kan de ouder nog terugkomen op het voornemen tot afstand.

Burkina Faso

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 1996 IVRK: 1990 Facultatief Protocol: 2006	2017: 2 2018: 0 2019: 0 2020: 2 2021: 1	Nationaal: 70 Interlandelijk: 27	€21.000	Score 40 van 100 Op 86 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Er is geen specifieke wetgeving waarin het subsidiariteitsbeginsel wordt uitgewerkt. In de praktijk wordt wel eerst gezocht naar ouders/familie en binnenlandse mogelijkheden. Hoewel Burkina Faso binnenlandse adoptie promoot en meer nationale adopties kent dan interlandelijke adopties, zijn de mogelijkheden voor binnenlandse adopties nog beperkt.

Maatschappelijke aspecten

In Burkina Faso is sprake van een humanitaire crisis door binnenlandse gevechten door gewapende milities. De veiligheidssituatie in het land veroorzaakt grote onveiligheid voor kinderen. Veel kinderen hebben te maken met ondervoeding, HIV-AIDS, vrouwenbesnijdenis, kindhuwelijken, zeer beperkte toegang tot basisonderwijs (met name meisjes), kinderarbeid, fysieke, emotionele of psychische mishandeling, seksueel misbruik en/of verwaarlozing. Daarnaast zijn kinderen als gevolg van binnenlandse gevechten door gewapende milities slachtoffer van ontvoering, moord, rekrutering en inzet door gewapende troepen. Sinds september 2022 is het zodanig onveilig dat er niet naar Burkina Faso kan worden afgereisd. Hierdoor wordt controle en toezicht op de procedures bemoeilijkt.

ISS vroeg zich al eerder af (anno 2020) of in conflictgebieden ook voldoende onderzoek kon worden gedaan naar de ouders of familie van een kind. De Nederlandse vergunninghouder heeft aangegeven dat het onderzoek naar familie en de administratieve procedure zorgvuldig verloopt. Er is hooguit wat meer tijd mee gemoeid. ISS beschrijft in zijn algemeenheid de mogelijkheid van toenemende risico's op corruptie en valse documenten als gevolg van de humanitaire crisis en vraagt zowel de Centrale autoriteit van Burkina Faso als ontvangende landen hier aandacht voor te hebben.

In Burkina Faso is er een cultureel bepaalde voorkeur voor jonge gezonde meisjes (0-1 jaar) voor binnenlandse adoptie. Er zijn minder nationale adoptiefouders beschikbaar voor jongens en kinderen met een handicap. Interlandelijke adoptie vanuit Burkina Faso is altijd sterke adoptie.

Jeugdbeschermingsstelsel

Preventieve programma's om scheiding tussen ouder en kind te voorkomen zijn onderontwikkeld. De overheid heeft wel een nationaal plan dat de economische situatie van de ouders moet versterken. Hierdoor zou de praktijk van *Confiage* kunnen worden teruggedrongen. Bij *Confiage* worden kinderen – vanwege armoede en gebrek aan onderwijs - bij gezinnen in de stad geplaatst als huishoudster of leerling of, voor de gelukkigen, om naar school te kunnen gaan. De praktijk van *Confiage* kan echter toenemen in de huidige context van humanitaire crisis.

De beschermingsmogelijkheden van het jeugdbeschermingsstelsel zijn laag door de slechte situatie in het land. De sociaaleconomische crisis, verergerd door de COVID-19-pandemie, en de humanitaire crisis zorgen voor een toename van achterlating van pasgeborenen en een toename van het aantal kinderen dat gescheiden wordt van zijn/haar familie. Daarom is er meer behoefte aan alternatieve zorg voor kinderen. Burkina Faso is wel actief om alternatieve opvang voor kinderen te creëren maar het aantal voorzieningen is nog onvoldoende. Volgens ISS zou er meer aandacht moeten zijn voor de mogelijkheden tot terugplaatsing bij de eigen familie.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

De afstandsprocedure is met waarborgen omgeven. Er is een getrappt systeem waarin ouders, de Familieraad, hoofd van het kindertehuis of de verzorger van het kind toestemming moeten geven voor adoptie. Wie toestemming geeft, is afhankelijk van de situatie van het kind (afstand, overlijden / gezagsbeëindiging van de ouders of verlaten verklaring). Toestemming wordt verleend bij de rechter, notaris, griffier of bij een consulaire of diplomatieke ambtenaar van Burkina Faso. Er kan binnen 3 maanden worden teruggekomen op de toestemming. Toestemming wordt als ingetrokken beschouwd als het kind terugkeert in het eigen gezin. Een rechter kan een kind verlaten verklaren als het kind wordt opgevangen door een instelling en zijn/haar ouders gedurende meer dan een jaar geen interesse hebben getoond en geen familielid heeft gemeld om voor het kind te zorgen. Deze beslissing is onomkeerbaar, tenzij er sprake is van een onjuiste aangifte, fraude of vergissing met betrekking tot de identiteit van het kind. Ook de adoptiebeslissing staat open voor beroep waarbij een beroepstermijn geldt van een maand. Als er ernstige zorgen zijn of als adoptieouders of geadopteerde (ouder dan 15 jaar) dat willen, kan de adoptie worden vernietigd. Bij minderjarige geadopteerden kunnen biologische ouders of een familielid ook om vernietiging vragen. De redenen voor vernietiging moeten in de uitspraak van de rechtbank worden vermeld.

Toetsing en overheidsbemoediging

De verlatenverklaring wordt getoetst door de rechtbank. De matching gebeurt middels de inzet van een commissie die de meest geschikte ouders zoekt bij de behoeften van het kind. Bij zware special needs krijgen de adoptiebureaus een lijst met kinderen om te bezien of er wel ouders zijn die geschikt/bereid zijn om een kind op te voeden. De beslissing tot adoptie wordt door de rechtbank genomen. De overheid heeft een centrale rol in de procedures.

Afstammingsinformatie

Het kind heeft procedureel de mogelijkheden om afstammingsinformatie te verkrijgen. Wanneer het kind contact wil met biologische familie, zijn de sociale diensten verplicht het kind en het adoptiegezin voor te bereiden en te ondersteunen op de ontmoeting met het biologische gezin.

Transparantie

Wanneer het kindertehuis afgelegen ligt, is er soms beperkte informatie over het kind voor de matching en die informatie voldoet niet altijd aan de professionaliteitseisen die de Ca IKA belangrijk vindt. Zo ontbreekt er vaak uitvoerige rapportage over de ontwikkeling van het kind. Het opvragen van aanvullende informatie duurt lang, hetgeen niet in het belang van het kind is. Soms kan informatie niet worden verkregen omdat bijvoorbeeld een arts het kind niet kan bezoeken vanwege de veiligheid. Wanneer het kindertehuis niet afgelegen is, is er over het algemeen voldoende informatie voorhanden.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. De situatie in Burkina Faso wordt beïnvloed door de humanitaire crisis/onveiligheid in het land. Het jeugdbeschermingsstelsel biedt kinderen onvoldoende bescherming waardoor veel kinderen belanden in hele onveilige situaties. Ook is er onvoldoende hulp ter voorkoming van scheiding tussen ouders en kind, zijn er weinig alternatieve voorzieningen voor kinderen en zou er meer aandacht moeten zijn om kinderen weer terug te plaatsen bij familie. Veel kinderen groeien dan ook op in kindertehuizen. Hoewel er waarborgen zijn ingebouwd in de adoptieprocedures (onder andere middels rechterlijke toetsing) zijn er ook kwetsbaarheden in de procedure. ISS waarschuwt voor het risico op corruptie en valse documenten. Het zoeken naar familie van achtergelaten kinderen en het verzamelen van de juiste documenten kost meer tijd door de veiligheidssituatie. Wanneer het kindertehuis afgelegen ligt, is er soms beperkte informatie over het kind voor de matching en die informatie voldoet niet altijd aan de professionaliteitseisen die de Ca IKA belangrijk vindt. Het opvragen van aanvullende informatie duurt lang, hetgeen niet in het belang van het kind is. Soms kan aanvullende informatie niet worden verkregen als gevolg van de veiligheidssituatie. Op dit moment is het zodanig onveilig dat de Ca IKA de zorgvuldigheid van de procedures onvoldoende kan onderzoeken. Gezien de kwetsbaarheden ziet de Ca IKA redenen om de adoptierelatie af te bouwen.

Haïti

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2019	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2013 IVRK: 1995 Facultatief Protocol: 2014	2017: 14 2018: 2 2019: 7 2020: 6 2021: 0	Nationaal: niet bekend Interlandelijk: 600	€24.000	Score 18 van 100 Op 170 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Institut du Bien Etre Social et des Recherches (IBESR) is de Centrale autoriteit in Haïti. IBESR is verantwoordelijk voor het hele jeugdbeschermingsstelsel en heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. IBESR is doordrongen van het subsidiariteitsbeginsel en er wordt onderzocht of het kind bij de eigen familie of in eigen land kan worden opgevangen. Er zijn beperkte mogelijkheden om nationaal geadopteerd te worden, mede door het risico op kinderslavernij. Biologisch ouders kiezen vaak voor 'adoption plénière' (sterke, interlandelijke adoptie) om kinderslavernij te voorkomen. IBESR is wel bezig om binnenlandse adoptie te promoten en werkt aan pleeggezinnen in Haïti. Dit is nog niet toereikend voor de nood waar een groot aantal kinderen zich in bevindt.

Maatschappelijke aspecten

Er is veel armoede in Haïti. In Haïti leven 300.000 kinderen als kindslaaf. Dit is 1 op de 15 kinderen, 60% hiervan zijn meisjes. Deze kinderen gaan niet naar school, worden ingezet als manusje van alles in het 'gastgezin' en worden op allerlei manieren, inclusief seksueel, uitgebuit. De sociaal economische situatie waar de meeste Haïtianen zich in bevinden maakt het vrij gecompliceerd om kinderen binnen de familie terug te plaatsen. Ook komen vaak situaties voor waarbij de nieuwe partner van de ouder niet voor de reeds bestaande kinderen wil zorgen waardoor terugplaatsing niet tot de mogelijkheden behoort. Haïti kent voor binnenlandse adoptie de zwakke adoptie (waarbij de familierechtelijke betrekking met biologisch ouders blijft bestaan). Voor interlandelijke adoptie is sprake van sterke adoptie. De (politieke) situatie in Haïti is momenteel wederom onrustig. Er heerst chaos in het land als gevolg van rivaliserende bendes die elkaar met geweld bestoken. Op 7 juni 2022 heeft de Ca IKA besloten de adoptieprocedures vanuit Haïti op te schorten. De situatie in het land werd zodanig onveilig bevonden dat voortzetten van de procedures niet verantwoord werd geacht. Het contact met IBESR is na deze opschorting bemoeilijkt door de omstandigheden in het land. De Ca IKA is in de huidige omstandigheden niet in staat om onderzoek te verrichten waardoor zicht op de procedures ontbreekt. In 2019 zijn de procedures ook al een periode opgeschort vanwege de instabiele en onveilige situatie in het land.

Jeugdbeschermingsstelsel

Het jeugdbeschermingsstelsel functioneert onvoldoende. Er zijn nauwelijks preventieve programma's die scheiding van ouder en kind voorkomen en het stelsel kan onvoldoende bescherming bieden voor kinderen tegen schadelijke fenomenen als kinderslavernij, kinderarbeid en kindhuwelijken. Met name vanuit NGO's zijn er veel initiatieven ter verbetering maar op korte termijn is geen adequaat stelsel te verwachten. Ondanks dat het gehele jeugdbeschermingsstelsel niet goed op orde lijkt (vanwege de beperkte middelen en mankracht), was er tot moment van opschorting wel voldoende aandacht voor de interlandelijke adoptieprocedures.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Voor de opschorting was de afstandsprocedure zorgvuldig ingericht. Ouders die afstand willen doen werden door sociaal werkers begeleid en geïnformeerd. Er was een maand de tijd om op afstand terug te komen. Als ouders terugkomen op afstand, werden zij 3 maanden begeleid en kregen zij financiële ondersteuning zodat zij konden werken aan het verkrijgen van een stabiel

inkomen. Ouders werden ter zitting gehoord door de rechtbank. Ook het kind werd vanaf 8-jarige leeftijd gehoord. De identiteit van de afstandsouder werd zoveel mogelijk gecontroleerd maar dit proces kende kwetsbaarheden door het ontbreken van een degelijke basisadministratie, en de praktijk dat documenten op aanvraag (en betaling) te verkrijgen waren. Tijdens het werkbezoek in 2019 is geopperd om DNA-onderzoek te doen bij adoptabele kinderen om zekerheid te krijgen over de relatie tussen afstandsouder en kind. Dat was op dat moment (nog) niet te realiseren. Op dit moment is niet in te schatten in hoeverre procedures nog in alle zorgvuldigheid worden uitgevoerd.

Toetsing en overheidsbemoediging

Sinds de inwerkingtreding van het Haags Adoptieverdrag voor Haïti, zijn enorme stappen voorwaarts gemaakt om de kwaliteit van de adoptieprocedures te verhogen. De wetgeving is op orde en sluit aan bij de uitgangspunten van het Haags Adoptieverdrag. IBESR hield voor de opschorting, als overheidsinstantie, toezicht en de rechtbank toetst de documenten en beslissingen, ondanks dat de rechtbank moest werken onder slechte omstandigheden en er een beperkt aantal rechters was. Een multidisciplinair team bekeek welke aspirant adoptiefouders geschikt zijn om het kind op te voeden en er volgt een proefperiode waarna beoordeeld wordt of de adoptie kan plaatsvinden. Op dit moment is niet in te schatten in hoeverre procedures nog in alle zorgvuldigheid worden uitgevoerd.

Afstammingsinformatie

Sinds het Haags adoptieverdrag voor Haïti in werking is getreden is de toegang tot afstammingsinformatie volgens IBESR goed geregeld en is de informatie voorhanden. De dossiers van voor die tijd zijn regelmatig niet volledig. Dit verschilt per betrokken adoptiebureau en periode. Op dit moment is niet in te schatten in hoeverre de afstammingsinformatie nog toegankelijk is.

Transparantie

Met IBESR is de samenwerking goed verlopen. IBESR staat open voor kritische reflectie over het belang van het kind. Het kinddossier wordt samengesteld door het kindertehuis. Dossiers zijn voldoende inzichtelijk. Echter, sinds de hevige onrusten in Haïti is het moeizamer om in contact te komen met IBESR.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Veel kinderen in Haïti verkeren in slechte omstandigheden. Het jeugdbeschermingsstelsel biedt kinderen onvoldoende bescherming. Kinderslavernij, kindhuwelijken en kinderarbeid zijn schadelijke fenomenen waartegen kinderen bescherming behoeven. Dit scheidt een klimaat waarin rechten van kinderen ernstig in het geding zijn. Voorheen was interlandelijke adoptie een middel om (enkele) kinderen te beschermen. Haïti heeft zich ingespannen om de adoptieprocedures te verbeteren en in lijn te brengen met het Haags adoptieverdrag. IBESR zorgde voor de uitoefening van zorgvuldige procedures. Nederland heeft echter eerder dit jaar besloten de procedures uit Haïti op te schorten vanwege de veiligheidssituatie in het land. De CA IKA is in de huidige omstandigheden niet in staat om onderzoek te verrichten waardoor zicht op de procedures ontbreekt. Ook stelt Nederland anno 2022 hogere eisen aan de kwaliteit van de adoptieprocedures. Daarin is het van belang dat de vaststelling van de identiteit van de afstandsouders geen kwetsbaarheden kent. Hiervoor is een degelijke basisadministratie noodzakelijk. Ook het hogere risico op corruptie, in combinatie met het op aanvraag verkrijgen van documenten is zorgelijk. Hierdoor is er risico dat er gefraudeerd zou kunnen worden met documenten in de adoptieprocedure. De CA IKA ziet in bovenstaande redenen de adoptierelatie met Haïti niet verder voort te zetten.

Colombia

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 1998 IVRK: 1991 Facultatief Protocol: 2003	2017: 3 2018: 1 2019: 0 2020: 0 2021: 2	Nationaal: 569 Interlandelijk: 485	€24.000	Score 39 van 100 Op 92 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Colombia onderzoekt eerst of het kind bij Colombiaanse ouders terecht kan, zowel in binnen- als buitenland. ISS uit echter wel zorgen over de toepassing van dit beginsel omdat het aantal interlandelijke adopties hoog is, evenals nationale adopties. Ondanks dat het land al inspanningen heeft verricht om dit te verbeteren, blijven er uitdagingen om het aantal adopties omlaag te brengen.

Maatschappelijke aspecten

Er is een groot aantal kinderen dat van ouders wordt gescheiden als gevolg van armoede. Er zijn grote verschillen in welvaart tussen stedelijke en plattelandsgebieden. Er is sprake van sterke adoptie in Colombia.

Jeugdbeschermingsstelsel

Kinderen in Colombia hebben onder meer te maken met (seksueel) geweld tegen kinderen, dat zich mede heeft voortgezet vanuit de context van het post-gewapend conflict. Er is inmiddels wetgeving ingevoerd die de rechten van kinderen moet waarborgen. Als gevolg daarvan zijn er verschillende programma's ontwikkeld die bijdragen aan het voorkomen van uithuisplaatsing zoals bijvoorbeeld preventie van tienerzwangerschappen en ondersteuning aan families en gemeenschappen. Ook wordt er intersectoraal beleid gevoerd voor ondersteuning aan families met jonge kinderen. In 2015 concludeerde het VN kinderrechtencomité dat dit beleid opvolging behoeft voor kinderen die ouder zijn om de opbrengsten van het beleid te behouden. Gezinnen die onvoldoende financiële middelen hebben om te voorzien in de basisbehoeften van het kind, worden ondersteund totdat ze wel weer voor het kind kunnen zorgen. Er zijn nog meer inspanningen nodig als het gaat om creëren van alternatieve opvang in gezinnen. Institutionaliseren is op dit moment nog steeds de belangrijkste vorm van opvang als het kind niet thuis of bij familie kan opgroeien. Wanneer een kind het adoptieproces ingaat, zijn er wel meer mogelijkheden voor (tijdelijke) gezinsvervangende opvang (bijvoorbeeld vakantieprogramma's zoals Placement in Colombia en Placement abroad). Zij ervaren dan tijdelijk een gezinsleven en leren over een vreemde cultuur waarna zij dan weer terugkeren naar het tehuis. De vakantieprogramma's kunnen verwachtingen wekken bij de kinderen die vervolgens niet worden ingelost.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Toestemming kan door ouders worden gegeven als zij volledig en naar behoren zijn geïnformeerd en adequaat zijn geadviseerd over de juridische en sociale gevolgen van de adoptie. Ouders worden geïnformeerd over de ondersteuning die ze kunnen krijgen om afstand te voorkomen, in het bijzonder wanneer de reden voor afstand ligt in hun economische situatie of behoefte aan psychosociale steun. De afstandsverklaring wordt getoetst op afwezigheid van fouten, dwang en de intentie op misbruik. Ook wordt getoetst of de verklaring is afgegeven met het doel om afstand te doen. Er mogen geen adoptieprogramma's worden gestart als er nog ondersteuningsprogramma's voor moeders of andere kindbeschermingsprogramma's actief zijn. De mogelijkheid om toestemming te geven begint een maand na de bevalling en de toestemming die voorafgaand aan de geboorte van het kind is gegeven, is niet geldig. Ouders kunnen de

toestemming binnen een maand herroepen. Kinderen hebben het recht om te worden gehoord en met hun mening dient rekening te worden gehouden, waarbij ook rekening wordt gehouden met het ontwikkelingsniveau van het kind. Er zijn beroepsmogelijkheden bij een hogere rechter wanneer de adoptie is uitgesproken.

Toetsing en overheidsbemoeienis

In Colombia wordt de functie van Centrale autoriteit vervuld door het Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF). Dit instituut, dat onderdeel is van het Ministerie van Sociale Zaken, is in algemene zin verantwoordelijk voor de bescherming van minderjarigen en het garanderen van hun rechten en vervult een centrale rol in het adoptieproces. De adoptabelverklaring geschiedt bij rechterlijke uitspraak en beëindigt het gezag van de biologisch ouders. De matching gebeurt door een onafhankelijke adoptiecomité. Voorafgaand aan de adoptiebeslissing is er een proefperiode waarin aspirant adoptiefouders het kind verzorgen. Er is begeleiding vanuit het psychosociale team van ICBF. De daadwerkelijke adoptie wordt getoetst en uitgesproken door de rechtbank in Colombia.

Afstammingsinformatie

Elke geadopteerde heeft recht om zijn afstammingsgegevens te kennen. Adoptiefouders zijn degenen die het beste kunnen inschatten wanneer en onder welke omstandigheden het kind die informatie kan krijgen. Het psychosociale team biedt hulp en ondersteuning.

Transparantie

Het adoptiedossier wordt opgesteld door een multidisciplinair team van gekwalificeerde professionals. De dossiers vanuit Colombia zijn uitgebreid. Colombia staat open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Over de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel blijven zorgen, ondanks inspanningen om dit te verbeteren. Er wordt wel eerst gekeken of Colombiaanse ouders (in binnen- en buitenland) de kinderen kunnen opvoeden maar er blijft een grote behoefte aan interlandelijke adoptie. Dit vertaalt zich overigens niet in grote aantallen adoptiekinderen die naar Nederland komen. Door de autoriteiten zijn inspanningen verricht om het jeugdbeschermingsstelsel te verbeteren, ook op het gebied van preventie. Er zijn nog meer inspanningen nodig als het gaat om creëren van alternatieve opvang in gezinnen. Institutionaliserings is op dit moment nog steeds de belangrijkste vorm van opvang als het kind niet thuis of bij familie kan opgroeien. Wanneer een kind het adoptieproces ingaat zijn er meer mogelijkheden om kinderen in tijdelijke gezinnen op te vangen. Dit wekt echter bij kinderen soms verwachtingen die niet worden ingelost, hetgeen schadelijk is voor de kinderen. De biologische ouders worden voorgelicht en begeleid in het adoptieproces. Ook hebben zij voldoende rechtsbescherming. Er zijn verschillende 'checks and balances' in de procedure. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. Echter, vanwege de kleine aantallen adopties de afgelopen jaren ziet de Ca IKA reden om de adoptierelatie af te bouwen. De Ca IKA kan zich onvoldoende beeld vormen over de kwaliteit van de procedures als er zo weinig adoptievoorstellen komen uit een land.

Peru

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 1995 IVRK: 1990 Facultatief Protocol: 2002	2017: 0 2018: 0 2019: 0 2020: 0 2021: 0	Nationaal: 111 Interlandelijk: 31	€20.340	Score 38 van 100 Op 94 ^e plaats van 180

Opmerking vooraf:

Aan Peru zijn nog wel ouderprofielen verstuurd. Daarom wordt Peru nog gezien als een actieve adoptierelatie ondanks dat er de afgelopen jaren geen adopties vanuit Peru zijn voltooid.

Subsidiariteitsbeginsel

Het subsidiariteitsbeginsel is wettelijk verankerd in Peru. Peru heeft inspanning verricht om nationale adoptie te promoten waardoor het aantal nationale adopties is toegenomen en het aantal interlandelijke adopties is afgenomen. Peru ziet adoptie als het laatste middel van kindbescherming. Peru kijkt eerst of terugplaatsing bij familie een optie is en daarna wordt gekeken naar pleegzorg. Vervolgens wordt gekeken naar nationale adoptie en pas als dan geen passend gezin gevonden wordt, wordt er gekeken naar interlandelijke adoptie.

Maatschappelijke aspecten

Peru was voor de Covid-pandemie bezig de situatie voor kinderen in het land te verbeteren. De situatie van kinderen in Peru is als gevolg van de Covid-pandemie echter weer verslechterd. De armoede in het land is enorm toegenomen waardoor er een risico is dat de progressie die gemaakt is in de jaren ervoor om kindweldzijn in het land te verbeteren, teniet wordt gedaan als gevolg van de pandemie. Kinderen hebben minder toegang tot gezondheidszorg en onderwijs en lopen meer risico blootgesteld te worden aan geweld. In 2021 is er een nieuw multisectoraal beleidsplan tot 2030 goedgekeurd om de rechten van kinderen en adolescenten te versterken. Adopties uit Peru zijn sterke adopties.

Jeugdbeschermingsstelsel

Sinds 2016 heeft Peru zijn wetgeving op orde gebracht conform internationale normen uit het IVRK en de VN Guidelines for the Alternative Care of Children. In die wetgeving is ook permanente pleegzorg geregeld als mogelijkheid voor de opvang van kinderen. Peru heeft inspanning verricht om het jeugdzorgstelsel te verbeteren zodat de rechten van kinderen die niet thuis kunnen wonen, beter zijn geborgd. Deze inspanningen zullen nog verder versterkt moeten worden om het opgroeien in gezinsverband voor deze kinderen mogelijk te maken.

Als een gezin in beeld komt voor kindbescherming wordt er door een multidisciplinair team een individueel werkplan opgesteld wat met participatie van het gezin wordt uitgevoerd, geëvalueerd en aangepast. Een rechter kan zo nodig een kindbeschermingsmaatregel uitspreken. Hiertegen staat beroep open. Kinderbeschermingsmaatregelen worden elke 3 maanden geëvalueerd en zo nodig aangepast. Bij een kindbeschermingsmaatregel zijn de volgende rechten gewaarborgd: dat ouders geïnformeerd worden over procedures en beslissingen, het contact tussen ouders en kind, recht op een advocaat, het recht op participatie bij het opstellen en de implementatie van het werkplan en het recht om beroep in te stellen bij beslissingen. Uitgangspunten van de maatregelen zijn onder meer dat opvang buiten het gezin passend is en tegemoet komt aan de behoeften van het kind, pleegzorg de voorkeur heeft boven residentiële zorg, de band tussen siblings behouden blijft en de culturele identiteit beschermd wordt.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Ouders of de wettelijk vertegenwoordiger moeten toestemming geven voor de adoptie. Als ouders hun gezag niet meer uitoefenen is de staat verantwoordelijk om verdere familie te zoeken om die te betrekken bij de beslissing tot adoptie. Ook het kind wordt gehoord in alle fasen van het adoptieproces. Dit wordt expliciet getoetst door de National Adoption Council, die belast is met de matching. De adoptiebeslissing staat 5 werkdagen open voor beroep.

Toetsing en overheidsbemoedienis

De beslissing om het ouderlijk gezag te beëindigen wordt door de rechtbank genomen. De adoptiebeslissing is een administratieve beslissing die na goed verloop van de proefperiode van verzorging, wordt genomen door de Centrale autoriteit van Peru. De Centrale autoriteit is de 'General Direction for Adoptions' van het Ministerie van Vrouwenzaken en Kwetsbare Doelgroepen. De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces.

Afstammingsinformatie

Het recht op afstammingsgegevens behelst in ieder geval informatie over de identiteit van de biologische ouders en hun medische geschiedenis. Toegang tot die gegevens kan alleen worden geweigerd als dat in het belang van het kind is. De minderjarige heeft geen wettelijk vertegenwoordiger nodig om toegang te krijgen tot afstammingsgegevens. De Centrale autoriteit in Peru waarborgt het recht op afstammingsgegevens en de band tussen siblings en biedt nazorg.

Transparantie

De adoptiedossiers worden opgesteld door gekwalificeerde professionals. Er wordt multidisciplinair gewerkt.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Peru heeft sinds 2016 actief gewerkt aan verbetering van wetgeving en beleid om de rechten van kinderen te versterken. Het jeugdbeschermingsstelsel is verbeterd waarin duidelijk aandacht is voor pleegzorg. Hoewel er zorgen zijn over de gevolgen van de pandemie op de omstandigheden waarin kinderen opgroeien, is er een nieuw multisectoraal beleidsplan aangenomen om de situatie van kinderen te verbeteren. Peru voert het subsidiariteitsbeginsel naar behoren uit. Er wordt goed gekeken of het kind nationaal kan opgroeien in gezinsverband. De procedures inzake afstand, gezagsbeëindiging en de toegang tot afstammingsgegevens lijken op orde. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. De adoptiebeslissing wordt niet meer getoetst door een onafhankelijke rechter, dat is een administratieve beslissing die slechts 5 dagen open staat voor beroep. Daarin lijkt de rechtsbescherming van biologisch ouders beperkt. In het traject van jeugdbescherming lijken hun rechten wel voldoende geborgd. De rechtsbescherming van ouders bij adoptie zou dan ook een bespreekpunt kunnen zijn als er gesproken zou worden over het voortzetten van de adoptierelatie. Echter, vanwege de kleine aantallen adopties de afgelopen jaren ziet de Ca IKA reden om de adoptierelatie af te bouwen. Het beeld over de uitvoering van de beginselen van het HAV in de praktijk is beperkt wanneer er weinig adoptievoorstellen zijn. De Ca IKA kan zich dan onvoldoende beeld vormen over de kwaliteit van de procedures.

Slowakije

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2020	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2001 IVRK: 1993 Facultatief Protocol: 2004	2017: 4 2018: 2 2019: 1 2020: 0 2021: 0	Er zijn geen cijfers bekend over de totale adopties vanuit Slowakije.	€13.855	Score 49 van 100 Op 60 ^e plaats van 180

Opmerking vooraf:

Er hebben geen adopties plaatsgevonden vanuit Slowakije de afgelopen jaren, door het verlopen van een Memorandum of Understanding (MoU) tussen Nederland en Slowakije. Slowakije is nog wel bekeken in de landenanalyse omdat er nog wel overleg heeft plaatsgevonden tussen Slowakije en de Ca IKA over adoptiegerelateerde zaken.

Subsidiariteitsbeginsel

Er wordt eerst binnen dezelfde administratieve regio als waar het kind verblijft gezocht naar een passende familie. Indien dit niet lukt wordt binnen Slowaakse grenzen een adoptiegezin gezocht. Wanneer dit niet mogelijk blijkt dan zullen de betrokken instanties per individueel geval vaststellen of interlandelijke adoptie het beste belang van het kind dient. Vervolgens start de procedure voor interlandelijke adoptie. Binnenlandse adoptie komt vaker voor dan interlandelijke adoptie. De wet- en regelgeving en de adoptiepraktijk voldoen aan de belangrijkste internationale standaarden, ook die van subsidiariteit.

Maatschappelijke aspecten

De Roma-gemeenschap is een etnische minderheid binnen Slowakije (2%). Armoede en sociale uitsluiting speelt voor vele gezinnen in Slowakije, maar in het bijzonder binnen deze gemeenschap. Ook is er op verschillende vlakken sprake van discriminatie van de Roma-gemeenschap. Dit heeft negatieve gevolgen voor de leefomstandigheden van de Roma-kinderen. In de praktijk blijkt het lastig om in Slowakije zelf een familie te vinden voor Roma-kinderen. Bijna alle kinderen die in aanmerking komen voor interlandelijke adoptie zijn afkomstig uit de Roma-gemeenschappen (meestal tussen 3-5 jaar oud) of hebben gezondheidsproblemen dan wel een vertraagde psychomotorische ontwikkeling. De Covid-pandemie heeft een negatieve invloed gehad op kwetsbare gezinnen en het aantal kinderen dat zorg nodig heeft. Slowakije vereist een bilaterale overeenkomst met ontvangende landen. Als gevolg daarvan heeft Slowakije maar met een beperkt aantal landen een adoptierelatie. Adopties uit Slowakije zijn sterke adopties.

Jeugdbeschermingsstelsel

Het ontbreekt al langere tijd aan adequate jeugdzorg in Slowakije, zowel in voorzieningen als in strategie en beleid. Bij wet bestaan er drie vormen van alternatieve zorg als de biologische ouders niet voor een kind kunnen zorgen: 1) plaatsing bij een individu 2) pleegzorg 3) plaatsing in een instelling. Sinds 2018 zijn er verschillende initiatieven gestart om de zorg en het systeem te laten voldoen aan de internationale criteria. Zo is het pleegzorgsysteem verbeterd, waaronder het creëren van tijdelijke pleeggezinnen. Verder is er geïnvesteerd in de kwaliteit van de zorg en de kindvriendelijkheid in kindertehuizen.

Wel zijn er nog zorgen dat hulpverlening niet overal in het land en voor alle kwetsbare gezinnen beschikbaar zijn. Er is behoefte aan meerdere preventieve maatregelen om te voorkomen dat kinderen gescheiden moeten worden van hun familie. Het aantal programma's gericht op positief ouderschap en opvoeding en de ontwikkeling van familienetwerken moeten worden uitgebreid. De zorg aan kinderen in tehuizen en in het pleegzorgsysteem moet verder worden verbeterd. In het bijzonder is aandacht nodig voor Roma-kinderen.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

De lokale sociale autoriteiten informeren de ouders/begeleiders over de gevolgen van een adoptie. De toestemming van de biologische ouders van het kind is verplicht bij het afstaan van een kind voor adoptie. De toestemming moet voor de rechter worden gegeven. Dit geldt zowel voor een meerderjarige als minderjarige ouder.

In een aantal situaties is de toestemming van de biologische ouders niet vereist. Bijvoorbeeld de situatie waarin ouders gedurende tenminste 6 maanden geen interesse hebben getoond in het uit huis geplaatste kind, zij niet hebben voldaan aan de verplichte bijdrage aan het levensonderhoud en geen moeite hebben gedaan om hun gezins- en sociale omstandigheden zodanig aan te passen dat zij de zorg voor het kind kunnen overnemen. Hierbij wordt bekeken of er geen ernstige belemmeringen in de weg stonden.

Als de minderjarige de impact van de adoptie kan inschatten, is ook zijn of haar toestemming vereist. Daarbij geldt geen leeftijdsgrens. Ook is er toestemming van de bevoegde autoriteiten nodig. Als er geen betrokkenen zijn die toestemming geven voor de adoptie, neemt de rechtbank hierover een beslissing. De adoptie kan volgens de Slowaakse wetgeving worden herroepen als de geadopteerde of de aspirant-adoptieouders dit aanhangig maken. Uit de informatie is onbekend in hoeverre biologische ouders beroepsmogelijkheden hebben. Na de adoptie wil Slowakije langdurig gedetailleerde informatie ontvangen in het kader van post-adoptieverslagen.

Toetsing en overheidsbemoediging

Het Centre for the International legal Protection of Children and youth (CIPC) fungeert als Centrale Autoriteit en heeft een centrale rol in het adoptieproces. In Slowakije wordt niet met vergunninghouders/adoptiebureaus gewerkt. Het Slowaakse districtsgerechtshof beslist of een kind in aanmerking komt voor adoptie. Deze kinderen komen in een register te staan van de CIPC. De CIPC beschikt ook over een lijst van aspirant-adoptieouders.

De CIPC verricht de matching in 2 stappen:

1. een team van experts selecteert meerdere geschikte aspirant-adoptieouders bij een kind;
2. een commissie bepaalt de volgorde van de geselecteerde aspirant-adoptief ouders.

De behandeling van de adoptie in de rechtbank wordt voorafgegaan door een proefperiode. Het welzijn van het kind wordt herhaaldelijk beoordeeld. De definitieve beslissing wordt genomen door een Slowaakse bevoegde rechtbank.

Afstammingsinformatie

De lokale sociale autoriteiten en lokale registratiekantoren zijn de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het bewaren van de adoptiedossiers en documentatie. De documentatie wordt 10 jaar bewaard bij het CIPC en in het Nationaal Archief wordt dit bewaard zonder tijdslimiet. Adoptieouders hebben altijd toegang tot gegevens over de identiteit van biologische ouders. Als het kind meerderjarig is krijgt hij toegang tot afstammingsgegevens.

Transparantie

De adoptiedossiers worden multidisciplinair opgesteld door gekwalificeerde professionals. Het overleg tussen Ca IKA en Slowakije neemt soms veel tijd in beslag.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Het jeugdbeschermingsstelsel heeft nog verdere verbetering, ondanks de initiatieven die er al zijn geweest. Dit geldt in ieder geval voor de preventieve hulp, de pleegzorg en de kwetsbare positie van Roma-kinderen als gevolg van discriminatie. In de praktijk hebben nog niet alle kwetsbare gezinnen voldoende toegang tot hulp. Slowakije zoekt eerst binnen de eigen regio naar een opvanggezin en daarna naar een nationaal adoptiegezin alvorens tot interlandelijke adoptie over te gaan. Op basis van de beschikbare informatie is onbekend in hoeverre er nog binnen de familie wordt gekeken naar mogelijkheden. Voor kinderen uit de Roma-gemeenschap is het moeizaam om nationale gezinnen te vinden. De procedures worden getoetst door de rechtbank. In de beschikbare informatie wordt duidelijk dat er voor het kind en adoptieouders een aantal waarborgen zijn ingebouwd in de procedures. Onduidelijk is in welke gevallen biologische ouders beroepsmogelijkheden hebben. De

overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. Biologische ouders worden voorgelicht over de adoptieprocedure, voordat zij toestemming geven voor afstand. De adoptierelatie is op dit moment niet actief vanwege het verlopen van de bilaterale overeenkomst (MoU). Al daarvoor was er een afname te zien in de aantallen adopties. De Ca IKA ziet, vanwege de geringe aantallen, redenen om de adoptierelatie met Slowakije niet opnieuw op te starten.

Tsjechië

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2018	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2000 IVRK: 1993 Facultatief Protocol: 2013	2017: 0 2018: 0 2019: 1 2020: 0 2021: 2	Nationaal: 396 Interlandelijk: 32	€13.160	Score 54 van 100 Op 49 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Regionale autoriteiten moeten maximaal binnen 6 maanden een pleeggezin of adoptiegezin in Tsjechië proberen te vinden. Zodra deze 6 maanden voorbij zijn, zal het kinddossier worden doorgestuurd naar de Centrale autoriteit, die zal gaan bezien of er een adoptiegezin in het buitenland gevonden kan worden.

ISS beschrijft als aandachtspunt dat het goed zou zijn als er ook verslag wordt gedaan van de ondernomen activiteiten in de 6 maanden die beschikbaar zijn om een alternatief pleeggezin of adoptiegezin in Tsjechië te vinden. Hiernaast is een bijzonder aandachtspunt het aandeel Roma-kinderen dat in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie. Dit roept de vraag op in hoeverre deze kinderen te maken heeft met discriminatie en of voor hen in de praktijk het subsidiariteitsbeginsel (voldoende) wordt toegepast. Tsjechië is zowel ontvangend als zendend land. Dit maakt dat er in zijn algemeenheid vraagtekens geplaatst kunnen worden bij de invulling van het subsidiariteitsbeginsel. Het is op dit moment niet bekend in hoeverre Tsjechië actief ontvangend land is.

Maatschappelijke aspecten

De discriminatie van Roma-kinderen is een probleem, met name op het gebied van onderwijs en alternatieve zorg. Zij zijn moeilijker te plaatsen in gezinnen. Dat geldt ook voor zwaar gehandicapte kinderen en kinderen met ontwikkelings- of gedragsstoornissen. Dat betekent dat zij vaak in tehuizen opgroeien. Adopties uit Tsjechië zijn sterke adopties. In Tsjechië is het toegestaan (niet verplicht) dat adoptiefouders of vergunninghouders donaties doen aan weeshuizen, instanties of biologisch ouders. Adopties uit Tsjechië zijn sterke adopties.

Jeugdbeschermingsstelsel

De Tsjechische overheid zet zich in om het welzijn van kinderen in het land te bevorderen: in wet- en regelgeving en in beleid. Er zijn niet altijd voldoende financiële middelen voor de uitvoering van de wetgeving en het beleid. Sinds 2012 zijn er verbeteringen in de pleegzorg doorgevoerd en is meer ingezet op preventie en familiegerichte ondersteuning om te voorkomen dat kinderen in kindertehuizen terecht komen. De opname van kinderen in een instelling wordt gezien als ultimum remedium. De rechter beslist over uithuisplaatsing.

ISS signaleert in 2018 de volgende aandachtspunten in het jeugdbeschermingsstelsel:

- gebrek aan coördinatie tussen de ministeries;
- kinderen jonger dan 3 jaar worden nog steeds in residentiele zorg geplaatst;
- er zijn nog geen initiatieven ondernomen om 'babyboxes' op te heffen en er wordt bij de in babyboxes gevonden kinderen geen inzet gepleegd om de biologische ouders te achterhalen en ondersteunen;
- er is bij professionals meer training/bewustwording nodig om het plaatsen van een kind in de eigen familie te laten prevaleren boven plaatsing in instellingen;
- de situatie van gehandicapte kinderen in de zorg en de situatie van Roma-kinderen.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Een kind komt alleen in aanmerking voor interlandelijke adoptie als beide biologische ouders, dan wel de ouder die bekend is en/of in leven is, dan wel de voogd, instemmen met het doen van afstand. Een moeder kan dit pas doen 6 weken na de geboorte van het kind. Dit geldt ook voor ouders die hier juridisch nog niet toe in staat zijn (bijvoorbeeld minderjarige ouders).

Voorafgaand aan het doen van afstand, worden de ouders geïnformeerd over de gevolgen van interlandelijke adoptie. Ze ontvangen begeleiding van lokale sociale autoriteiten en ook de rechtbank wijst de ouders op de gevolgen. Instemming moet worden gegeven voor de rechter. Binnen 3 maanden kan de instemming nog worden ingetrokken.

In de volgende gevallen is instemming niet nodig: de ouders beschikken niet over het ouderlijk gezag, de ouders zijn hiertoe niet in staat, de ouders tonen geen belangstelling in het kind. In die gevallen beslist de rechtbank of het kind adoptabel is. Een kind rond de 12 jaar oud moet zelf ook instemmen met de adoptie en wordt indien mogelijk ook gehoord in de rechtbank.

Toetsing en overheidsbemoedening

De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces. De Centrale autoriteit in Tsjechië is verantwoordelijk voor de matching. Een adviesraad, een multidisciplinair team bestaande uit verschillende onafhankelijk experts die niet werkzaam zijn bij de Centrale autoriteit, doet een aanbeveling voor de meest geschikte aspirant-adoptiefouder bij een kind. De Centrale autoriteit licht het ontvangende land vervolgens vertrouwelijk in over de matching. Bij acceptatie van de match, besluit de Centrale autoriteit dat de adoptieprocedure kan worden voortgezet waarna een proefperiode volgt. Op diverse momenten wordt het welzijn van het kind getoetst. Het proces voor het verlenen van voogdij verloopt vervolgens volgens de Tsjechische voorschriften bij de gemeentelijke rechtbank in Brno (pre-adoption care bevel). De uiteindelijke adoptiebeslissing vindt plaats bij de rechtbank in het ontvangende land. Private adopties zijn in Tsjechië nog mogelijk. Dat is niet wenselijk met het oog op het waarborgen van de kinderrechten.

Afstammingsinformatie

Informatie over de afkomst van een kind wordt 30 jaar bewaard bij de Centrale autoriteit en zonder tijdslimiet bij het Nationaal Archief. Alleen de geadopteerde zelf heeft toegang tot die informatie. De Centrale autoriteit biedt hierbij juridische en psychologische ondersteuning.

Transparantie

Procedures zijn inzichtelijk. Dossiers worden multidisciplinair opgemaakt door gekwalificeerde professionals.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Er zijn diverse waarborgen in de procedures waaronder een rechterlijke toets, zowel in Tsjechië zelf als in het ontvangende land. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. De Ca IKA ziet wel een aantal kwetsbaarheden. Ondanks inspanningen om het jeugdbeschermingsstelsel te verbeteren, blijven er aandachtspunten, waaronder het zoeken naar en ondersteunen van biologisch ouders van kinderen die worden achtergelaten en de bewustwording van professionals om plaatsing van het kind binnen de eigen familie te laten prevaleren boven plaatsing in instellingen. Private adopties zijn nog toegestaan en adoptiefouders mogen doneren aan weeshuizen, instanties en biologisch ouders. Daarbij zijn er nauwelijks adoptievoorstellen geweest de afgelopen jaren. De Ca IKA kan zich onvoldoende beeld vormen over de kwaliteit van de procedures als er zo weinig voorstellen komen uit een land. In bovenstaande ziet de Ca IKA redenen om de adoptierelatie af te bouwen.

Nader onderzoek

Bulgarije

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2002 IVRK: 1991 Facultatief Protocol: 2002	2017: 17 2018: 10 2019: 10 2020: 1 2021: 0	Nationaal: 361 Interlandelijk: 208	€17.300	Score 44 van 100 Op 69 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Bulgarije heeft het subsidiariteitsbeginsel in wetgeving vastgelegd. Er wordt eerst gezocht naar een oplossing binnen de biologische familie. De sociale dienst wil alle mogelijkheden voor een nationale plaatsing van het kind bekijken. Het kind mag pas interlandelijk geadopteerd worden als alle nationale mogelijkheden zijn uitgeput. Het kind wordt dan eerst in een nationaal adoptieregister geplaatst. Als er na 6 maanden nog geen geschikte adoptieouders zijn of 3 beschikbare gezinnen hebben besloten het kind niet te adopteren, wordt het kind in het interlandelijke adoptieregister geplaatst.

Nationale adoptie wordt gepromoot door een jaarlijkse adoptiedag. Dit is een initiatief van de vereniging 'Adopted and Adopters' die als doel heeft om de maatschappelijke interesse te vergroten voor nationale adoptie en supportgroepen te vormen. De Bulgaarse kinderbescherming neemt ook deel aan het evenement.

Maatschappelijke aspecten

Bulgaarse adoptiefouders adopteren met name jonge, gezonde kinderen. Het is moeilijk om oudere kinderen (boven 7 jaar), kinderen met special needs en Roma-kinderen nationaal te plaatsen. Er is veel armoede in Bulgarije. Er is sprake van sterke adopties in Bulgarije.

Jeugdbeschermingsstelsel

De kinderbeschermingswetgeving is goed op orde. Ondanks de aanzienlijke inspanningen van Bulgarije om zijn wetgeving en beleid af te stemmen op het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK), blijven er volgens ISS in de praktijk nog veel uitdagingen. Er is een gebrek aan een duidelijke verdeling /coördinatie van verantwoordelijkheden, er is een tekort aan personeel en men beschikt over onvoldoende materiële middelen.

Jaarlijks worden 2000 kinderen van hun gezin gescheiden. Totaal zijn er meer dan 11.000 kinderen die gescheiden leven van hun gezin in Bulgarije. Tot de meest kwetsbare groepen kinderen (volgens UNICEF), behoren de kinderen van 0 tot 3 jaar, gehandicapte kinderen en adolescenten, achtergelaten kinderen, kinderen die opgroeien in armoede en te maken hebben met sociale uitsluiting, slachtoffers van geweld, kinderen die geen toegang hebben tot onderwijs, kinderen die in aanraking komen met justitie en vluchtelingenkinderen, met name de alleenstaanden. Kinderen uit minderheids- en kwetsbare groepen zoals Roma-kinderen en gehandicapte kinderen lopen het grootste risico om uit huis te worden geplaatst. Er is een gebrek aan goede voorzieningen om gezinnen met een gehandicapt kind te ondersteunen. Andere factoren die meespelen bij het risico op uithuisplaatsing zijn stigmatisering of vooroordelen, vroege zwangerschappen en kindhuwelijken in sommige Roma-gemeenschappen.

Sinds 2016 zijn er stappen gezet om preventieve programma's te ontwikkelen, het oprichten van gezinsgerichte opvang, het sluiten van instellingen, het omvormen van tehuizen naar zelfstandige woonvoorzieningen voor adolescenten en het ontwikkelen van sociale en medische voorzieningen voor kinderen met een handicap.

De NGO 'Disability Rights International' (DRI) heeft in 2019 een rapport uitgebracht dat inhumane en gevaarlijke omstandigheden beschrijft van kinderen in Bulgaarse tehuizen. De belangrijkste

conclusie van het rapport was dat de tehuizen voor gehandicapte kinderen nog steeds als instituten functioneren in weliswaar nieuwere en kleinere gebouwen. Tevens is in 2019 geconstateerd dat er weliswaar een toename was van kinderen die in pleeggezinnen opgroeien in plaats van in tehuizen maar er was ook sprake van een groot aantal pleeggezinnen waar geen kinderen geplaatst waren.

Met betrekking tot de introductie van nieuw beleid ter bevordering van de vooruitgang in sociale voorzieningen en kindbescherming, hebben de verschillende NGO's in het veld herhaaldelijk hun bezorgdheid geuit over het aanhoudende uitstel van de inwerkingtreding en stopzetting van de beleidsprogramma's gericht op kindbescherming. Er is nog steeds een groot risico dat kinderen worden achtergelaten en in formele zorg worden geplaatst in plaats van dat ze worden ondersteund om in hun gezin te blijven.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Ouders worden goed geïnformeerd. In principe moet een ouder instemmen met de adoptie. Een kind kan geadopteerd worden zonder toestemming van ouders indien een kind verlaten is of indien een ouder geen goede zorg draagt voor het kind en zijn ouderlijk gezag niet goed uitoefent. De rechtbank informeert de ouders over de gevolgen bij de uithuisplaatsing. De betreffende paragraaf uit de 'family code' (wetgeving) wordt voorgedragen. Alle ouders zijn dus op de hoogte van wat de procedure is. De sociale dienst is verplicht om de uitspraak aan ouders te overhandigen. Ouders kunnen in bezwaar tegen deze uitspraak.

Wanneer het gezag van een ouder is beëindigd moet duidelijk zijn dat een ouder gedurende een periode van 6 maanden niet zijn best heeft gedaan het kind terug te krijgen na de uithuisplaatsing. Pas dan kan een kind adoptabel worden. Aan het eind van de 6 maanden worden ouders opnieuw geïnformeerd. De maatschappelijk werker gaat daarvoor naar ouders toe.

Wanneer ouders niet meer op het betreffende adres zijn, wordt ook op vorige adressen gezocht. Indien ouders niet gevonden worden, dan wordt het formulier op het laatste adres achtergelaten. Wanneer een ouder eenmalig contact zoekt, gaat de termijn van 6 maanden opnieuw lopen. Indien ouders hun best doen voor re-integratie, kunnen de kinderen terug worden geplaatst, ook wanneer de kinderen al in het adoptieregister staan. Op dat moment worden alle procedures voor adoptie stil gelegd. Het duurt lang voordat kinderen in aanmerking kunnen komen voor adoptie. Hoewel al geruime tijd duidelijk is dat de kinderen niet meer terug gaan naar ouders, wordt er lang gezocht naar een oplossing binnen de familie (soms wel tot 3 jaar). Kinderen zijn daardoor ouder voordat ze in aanmerking komen voor adoptie.

Toetsing en overheidsbemoedening

Pas wanneer binnen het jeugdstelsel alles is geprobeerd om een kind in een gezin te laten opgroeien, komt het kind in het register voor lokale adoptie. Bij nationale adoptie wordt een speciale Council betrokken. De beslissing tot adoptie wordt genomen door een stemming, 2/3 van de council moet akkoord gaan. Nadat een beslissing is genomen door de council, maar voordat de rechter de adoptie heeft uitgesproken, kan de biologische familie nog steeds van zich laten horen. Wanneer de interlandelijke procedure is gestart, verlangt het ministerie van de sociale dienst een up-to-date visie over wat het beste is voor het kind. De rechtbank wil alle sociale rapportages in zijn bezit hebben en toetst of er geen andere opties zijn dan interlandelijke adoptie.

Er zijn stappen gezet door Bulgarije om de nationale en interlandelijke adoptieprocedures te versterken en in lijn te brengen met het Haags Adoptieverdrag. Er blijven volgens ISS verbeterpunten zoals de wijze van voorbereiden van kinderen op de adoptie; begeleiding tijdens de proefperiode en na de adoptie. De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces.

Afstammingsinformatie

Een kind kan na zijn 16^e jaar een verzoek indienen bij de rechtbank om toegang te krijgen tot afstammingsinformatie. Dat wordt toegewezen als daar belangrijke redenen voor zijn. In de praktijk blijkt dit een complexe, zo niet onmogelijke procedure. Eind 2020 was er een procedure aanhangig bij de 'Supreme Court of Cassation' om duidelijkheid te krijgen over de uitleg van het begrip 'belangrijke redenen'. Volgens Bulgarije heeft de 'Supreme Court of Cassation' in 2021 in die zaak erkend dat alle objectieve feiten die relevant zijn voor de geadopteerden waarbij het privéleven en 'family life' van de biologische ouders wordt gerespecteerd, aan te merken zijn als 'belangrijke redenen'. Bulgarije noemt de uitspraak een positieve stap voor geadopteerden om hun

recht op afstammingsinformatie uit te oefenen. Het is de Ca IKA nog niet bekend of de procedure door deze uitspraak daadwerkelijk toegankelijker is geworden.

Transparantie

De procedures zijn inzichtelijk en transparant. De dossiers worden multidisciplinair opgemaakt door gekwalificeerde professionals. Bulgarije staat open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. De noodzaak voor adoptie vloeit voort uit het gegeven dat het jeugdbeschermingsstelsel in de praktijk nog onvoldoende bescherming biedt. Kinderen uit minderheids- en kwetsbare groepen zoals Roma-kinderen en gehandicapte kinderen lopen het grootste risico om uit huis te worden geplaatst. Er is nog steeds een groot risico dat kinderen worden achtergelaten en in formele zorg worden geplaatst in plaats van dat ze opgroeien in gezinsverband.

De Ca IKA ziet positieve punten in de adoptierelatie met Bulgarije. Positief is dat de wetgeving en het beleid op het gebied van het subsidiariteitsbeginsel en jeugdbescherming goed geregeld is. Bulgarije heeft aanzienlijke inspanning verricht om het jeugdstelsel te verbeteren. Biologische ouders worden goed geïnformeerd en lijken voldoende rechtsbescherming te hebben. Bulgarije kijkt grondig of kinderen binnen eigen land opgevangen kunnen worden. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. Door een uitspraak van de Supreme Court of Cassation in 2021 zouden geadopteerden hun recht op afstammingsgegevens beter kunnen uitoefenen, waar er eerder sprake was van een zeer complexe procedure. Het is nog onbekend of de procedure nu in de praktijk ook toegankelijker is geworden. In de onderliggende analyse is ook een aantal aandachtspunten benoemd (o.a. pleegzorgstelsel, duur van de procedures) waar de Ca IKA nog over in gesprek wil met de autoriteiten in Bulgarije. De afgelopen jaren heeft een beperkt aantal adopties plaatsgevonden en heeft de Ca IKA geen recent werkbezoek verricht. Daarom is het van belang om tijdens een komend werkbezoek aan Bulgarije aandacht te besteden aan de vraag of de genoemde ontwikkelingen daadwerkelijk het juiste effect hebben gesorteerd en aansluiten bij de criteria die Nederland belangrijk vindt bij de invulling van de adoptieprocedures. Tevens wordt dan besproken welke noodzaak er nog is om de adoptierelatie voort te zetten. Dit werkbezoek zal plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2023.

Portugal

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2020	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2004 IVRK: 1990 Facultatief Protocol: 2003	2017: 9 2018: 3 2019: 0 2020: 0 2021: 0	Nationaal: 172 Interlandelijk: 8 Interlandelijk naar Portugal: 0	€13.620	Score 61 van 100 Op 33 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Voordat een kind adoptabel wordt, moet eerst duidelijk zijn dat het kind niet in het eigen gezin of bij familie kan opgroeien. Vervolgens wordt bezien of het kind nationaal geadopteerd kan worden. Dit wordt gedaan door middel van het raadplegen van een nationaal systeem waarin veel aspirant adoptiefouders beschikbaar zijn. Voor Portugezen die in een ander land wonen geldt de nationale adoptieprocedure van Portugal. Voorwaarde is dan wel dat zij eerst de procedure in hun woonland moeten hebben gevolgd. Het subsidiariteitsbeginsel wordt in dat geval dus anders toegepast. Op papier is Portugal zowel ontvangend als zendend land. Dit maakt dat er in zijn algemeenheid vraagtekens geplaatst kunnen worden bij de invulling van het subsidiariteitsbeginsel. In de periode 2014-2020 heeft er echter maar 1 adoptie plaatsgevonden vanuit het buitenland naar Portugal.

Maatschappelijke aspecten

In Portugal vindt veel nationale adoptie plaats. De belangstelling van Portugese aspirant adoptiefouders gaat hierbij voornamelijk uit naar jonge gezonde kinderen, waardoor kinderen met een bijzondere zorgbehoefte, wat oudere kinderen en siblings vaak interlandelijk worden geadopteerd. In 2019 werd gesteld dat dit beeld wel aan verandering onderhevig was; oudere kinderen en special needs worden steeds breder geaccepteerd. Adopties in Portugal zijn sterke adopties.

Jeugdbeschermingsstelsel

Portugal heeft een sterk kindbeschermingssysteem dat werkt met regionale commissies voor kindbescherming. Er bestaat een gedetailleerd stappenplan voor ondersteuning van de ouders bij de opvoeding van hun kind. Het stappenplan is erop gericht om het kind in het eigen gezin of binnen de eigen familie te laten opgroeien. Per regio wordt het stappenplan gemonitord door een lokale commissie voor kindbescherming. Wanneer zich in een gezin problemen voordoen is het in eerste instantie aan de lokale commissie om ondersteuning te bieden aan het gezin. Levert dat niet het gewenste resultaat op, dan kan, als tweede stap, een vertrouwenspersoon worden ingezet om problemen te inventariseren en te bespreken en toe te werken naar een oplossing. Wanneer ook dat niet tot een oplossing leidt, kan een kind (tijdelijk) onder worden gebracht bij familie, waarna ondersteuning aan de ouders kan worden geboden. De ultieme maatregel is dat de rechter kan worden gevraagd het kind uit huis te plaatsen in hetzij een pleeggezin, dan wel in een tehuis. Wanneer een kind gevaar loopt (bijvoorbeeld bij mishandeling of misbruik) kunnen de voorgaande stappen overgeslagen en kan een kind met een besluit van de rechter direct uit huis worden geplaatst. Adoptie komt pas aan de orde wanneer de inspanningen m.b.t. ondersteuning van de ouders geen effect hebben gehad en de ouders afstand hebben gedaan van het kind of als hun ouderlijk gezag is beëindigd. De in het werkbezoek in 2019 bezochte tehuizen geven blijk van een sterke drijfveer om kinderen bij hun ouders terug te plaatsen. In 2019 is er een wet in werking getreden die verbetering van pleegzorg beoogt.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Het komt niet of nauwelijks voor dat ouders vrijwillig afstand doen ten behoeve van adoptie. Kinderen komen in aanmerking voor adoptie wanneer de rechter hen adoptabel verklaart. Dit gebeurt als alle stappen in het kindbeschermingssysteem hebben gefaald, of wanneer ouders

geen blijk geven van interesse in het kind en nadat het gezag van ouders is beëindigd. In de beschikbare informatie is niets bekend over rechtsbescherming van betrokkenen.

Toetsing en overheidsbemoedienis

De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. Bij iedere juridische procedure in het kindbeschermingssysteem is van begin tot eind het OM betrokken. Op het gebied van kindbescherming heeft de officier tot taak het belang van het kind te behartigen en te vertegenwoordigen, er op toe te zien dat de procedures juist worden gevolgd en dat de benodigde documenten aanwezig zijn. Verder heeft de officier een adviserende rol. De rechter kan vervolgens in het belang van het kind een juiste beslissing nemen. Op het moment dat besloten is dat het kind adoptabel is, zal een lokaal adoptieteam tezamen met de Centrale autoriteit criteria voor de matching bepalen. Wanneer de matching met aspirant adoptiefouders heeft plaats gevonden wordt de zitting voor de voogdij door het adoptieteam voorbereid. Het adoptieteam doet ook het verzoek aan de rechter. De officier is altijd bij de behandeling aanwezig en kan door de rechter om advies worden gevraagd. Deze behandeling verloopt geheel schriftelijk. De biologische ouders en adoptiefouders worden niet gezien. Kinderen vanaf vier jaar kunnen ook om hun mening worden gevraagd.

Afstammingsinformatie

De lokale adoptie commissie is verantwoordelijk voor het verlenen van inzage in het dossier en heeft tot taak vragen van de geadopteerde over zijn of haar biologische ouders zo veel mogelijk te beantwoorden. De dossiers moeten tenminste 50 jaar worden bewaard. Anoniem bevallen is in Portugal niet is toegestaan. Vrijwel alle bevallingen vinden plaats in het ziekenhuis, waar de gegevens van de ouder(s) worden geregistreerd.

Transparantie

De adoptieprocedure is inzichtelijk. De dossiers worden multidisciplinair opgesteld door gekwalificeerde professionals. Portugal staat open voor kritische reflectie op het belang van het kind.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. De procedures in Portugal zijn inzichtelijk. Er is sprake van rechterlijke toetsing waarbij het OM optreedt als bewaker van kinderrechten. Er is een systeem waarin kinderrechten goed geborgd worden. Het jeugdbeschermingsstelsel is erop gericht om het kind binnen de eigen familie te laten opgroeien. Ouders krijgen voldoende hulp om hen te ondersteunen in de opvoeding. Wanneer kindbeschermingsmaatregelen de situatie niet hebben kunnen verbeteren, kan het kind uiteindelijk adoptabel worden zodat een kind in gezinsverband kan opgroeien. Daarbij wordt eerst goed gekeken of het kind in Portugal kan opgroeien. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure. De Ca IKA ziet geen kwetsbaarheden in Portugal. Wel is het de vraag in hoeverre Portugal inmiddels in staat is zelf de kinderen opvang te bieden. Sinds 2019 zijn er geen adoptievoorstellen meer geweest vanuit Portugal. In 2017 en 2018 hebben er wel nog 12 adopties plaatsgevonden. De Ca IKA zal in tijdens een werkbezoek in overleg treden met Portugal om na te gaan in hoeverre de noodzaak nog aanwezig is om een actieve adoptierelatie te onderhouden. Dit werkbezoek zal plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2023.